וועטער :
אמאמייסטן קלאר און ווארים

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

דאס אידישע ווארט
THE GATEWAY OF THE WEST
THE ISRAELITE PRESS

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

זון, אויפגאנג — 4.36
זון אונטערגאנג — 8.31

Vol. 21, No. 169. Winnipeg, Wed. July 22, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג. מיטוואך ח' אב. תרצ"א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUL 27
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

"מאנטשעסט. גארדיען" פאדערט עבר הירדן זאל באלאנגען צו ארץ־ישראל

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

לאנדאן, יולי 22 (איטא). — דער קלערנדיק זיך גאנץ באשטימט קעגן דעם ארץ־ישראל אנטוויקלונגס פלאן, פאדערט דער "מאנטשעסטער גארדיען", די גרעסטע ליבעראלע צייטונג פון ענגלאנד, אז די בריטישע רעגירונג זאל לייזן די פאלעסטינער לאנד פראגע, אריינרעכענענדיק דעם עבר הירדן אין די גרעניצן פון ארץ־ישראל'דיקע באזעצונגס מעגלאכקייטן.

די צייטונג שטרייכט אונטער דעם פאקט, אז די בריטישע רעגירונג האט איצט פארמולירט די פאלעסטינער לאגע אויף אזא אופן, אז מען קאן זי ניט מער דערלייזן אין דעם גייסט פונ'ם מאנדאט, ווייל דער מאנדאט לייגט ארויף אויף דער בריטישער רעגירונג די פליכט "צו דערמוטיקן גדיכטע באזעצונג פון אידן אויפ'ן לאנד". ארץ ישראל איז א קליין לאנד אבער די ענגלישע רעגירונג האט דאס געמאכט נאך קלענער, — דערקלערט די צייטונג.

סענסאציאנעלע קלאגע קעגן אידישן ליטעראטור דיקטאטאר — ליטוואקאוו

מאסקווע, יולי 22 (איטא). — א דירעקטע באשולדיקונג, אז משה ליטוואקאוו, רעדאקטאר פון "עמעס" און דיקטאטאר פון דער אידישער ליטעראטור רא, פארשפרייט מענשעוויזם און "נאציאנאלן דעמאקראטיזם "דורך דער אידישער ליטעראטור — האט ארויסגערופן א גרויסע סענסאציע אין דער גאנצער אידישער פרעסע פון רוסלאנד.

די אנקלאגע קעגן ליטוואקאוו איז געמאכט געווארן אין א ליטעראטור־ארטיקל אין דעם מאנאטליכן זשורנאל "מינסקער שטערן" אין צוזאמענהאנג מיט דער אל־סאוועטישער קאנווענשאן פון אידישע פראלעטארישע שרייבער, וועלכע וועט אינגיכן אפגעהאלטן ווערן.

אידיש פאר פאלק באגייט זעלבסטמארד צוליב דייטשן קריזיס

בערלין, יולי 22 (איטא). — דייטשלאנדס פינאנציעלע קאטאסטראפע האט שוין באקומען די ערשטע דירעקטע אידישע קרבנות מר. און מרס. א. יאפע, פראמינענטע פערזענלאכקייטן אין דער דייטשער העברעער געזעלשאפט, האבן ביידע באגאנגען זעלבסט מארד, לויט א פאראוים באשטימטן אפמאך צווישן זיך.

פאלעסטינער רעוויזיאניסטן ווילן זשאבאטינסקי זאל גרינדן נייע ציון ארגאניזאציע

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

ירושלים, יולי 22 (איטא). — ווען די פאלעסטינער רעוויזיאניסטן וועלן געקאנט דורכפירן זייער באשלוס, וואלטן די אלוועלטלאכע רעוויזיאניסטן זיך צוריקגעצויגן פון דער אלוועלטלאכער ארגאניזאציע און געגרינדעט א נייע ציוניסטישע ארגאניזאציע. די עקזעקוטיווע פון די פאלעסטינער רעוויזיאניסטן, די "ברית טרומפלדאר" רעוויזיאניסטן און רעדאקטארן פון "העם"

האבן היינט טעלעגראפירט זשאבאטינסקין: "מיר שטייען מיט אייך ווי דער שאפער פון א נייער ציוניסטישער ארגאניזאציע".

רבי ארנשטיין באשטימט ווי פארטרעטער פון ארץ־ישראל ראבינאט

ירושלים, יולי 22 (איטא). — דער הויפט ראבינאט פון ארץ־ישראל האט באשטימט רבי יצחק ארנשטיין אלס זייער פארטרעטער צו וועמען די רעגירונג זאל זיך ווענדן ווען זי ניט ארויס אינסטרוקציעס וועגן דעם כותל מערבי.

מארגארעט פראסאוו געווינט אויסצייכענונג

מארגארעט פראסאוו, טאכטער פון מר. און מרס. פראסאוו, סאלטער סטריט, איז איינע פון די פינף וויניפעגער פיאנא סטודענטן וועלכע האבן געקראגן ערשט קלאסיקע האנארס אין די עקזאמענס פון דער "טאראנטא קאנסערוואטאריע אף מוזיק", וואס זיינען פארגעקומען אין וויניפעג אין יוני מאנאט.

איר ערשט־קלאסיקע האנארס האט מיס פראסאוו געקראגן אינ'ם קלאס פון סאלא פערפארמער.

יונג איינגל שטארבט אויפ'ן אפעראציע טיש

לאנדאן, אנט., יולי 22. — יעדער באוואוסטער מיטל פון מעדיצינישער וויסנשאפט איז געווען ניט דערפאלגרייך אין א פארזוך צו רעטן וויליאם סטייפלפארד, 10 יאר אלט, פון וואטפארד, וועלכער איז געשטארבן אויפ'ן אפעראציע טיש אין וויקטאריא האספיטאל.

דאס איינגל איז געבראכט געווארן אין שפיטאל דורכצומאכן א קליינע אפעראציע אויף אן אויג. זיין הארץ האט אויפגעהערט צו קלאפן ווען ער איז געווען אונטער אנעסטעטיק. א גרופע ספעציאליסטן האבן איבער אים געארבעט פינף שטונדן צייט, כדי צו ברענגען אים צוריק צום לעבן, אבער אן דערפאלג.

אלפרעד הענדערסאן דערשיינט היינט אין געריכט

אלפרעד הענדערסאן, 27 יעריקער אינדיאנער יענער, פון סאוואן, אנט., אנגעקלאגט אין מארד פון אייבי לעווינסאן, פוטערווארג סוחר פון קענארא אנט., ווי אויך אין א פארזוך צו דערמארדן דזש. ס. קאופלאנד, טעקסי דריווער, דערשיינט היינט פאר מאגיסטראט העגרי לאסערט אין סט. באניפיים פאליצי געריכט.

פ. סי. לאק איז אנגעשטעלט געווארן פון דעם דעפארטמענט פון אינדיאנישע ענינים צו פארטרעטן דעם אנגעקלאגטן.

ה. ס. ב. ס. דערוויילט יובילי קאמיטעט

די היברו סיק בענעפיט סאסייטי האט ביי א פארזאמלונג פון עקזעקוטיוון קאמיטעט דערוויילט א קאמיטעט צו אויסארבעטן אלע נויטיקע פלענער פאר איר פינף־און־צוואנציק יאריקן יובילייי וואס וועט געפייערט ווערן קומענדיקן אקטאבער מאנאט.

לויט ווי מען מעלדעט אונז וועט די דאזיקע פייערונג דורכגעפירט ווערן אויף זייער א גרויסארטיקן אופן.

תלמוד תורה מנין שבת 9.30 אינדערפרי

דער מנין קאמיטעט פון דער תלמוד תורה מעלדעט, אז דער מנין וועט דאורנען היינטיקן שבת 9.30 אינדערפרי.

אזוי ווי דאס וועט זיין שבת נחמו וועט פאר'ן עמוד דאווענען דער חזן מיט'ן כאר. אלע זיינען איינגעלאדן.

בראנשטיין און דזשייקאב אין תלמוד תורה ימים נוראים

דער שול קאמיטעט פון תלמוד תורה מעלדעט, א זדי חזנים בראנשטיין און דזשייקאב מיט דעם כאר פונ'ם תלמוד־תורה מנין צוזאמען מיט א טייל מיטגלידער פונ'ם געזאנגס פאראיין, וועלן דאווענען קומענדיקן ימים נוראים אין גרויסן זאל פון דער תלמוד תורה.

ארגענטינער מייסאנס פראטעסטירן קעגן פאגראם אויף אידן אין סאלאניקי

בוענאס איירעס, ארגענטינע, יולי 20 (איטא). — דער היגער לאדזש פון די ארגענטינער מייסאנס "גרויסער אריענט", האט אפגעשיקט א טעלעגראמע צום גריכישן פרעמיער מיניסטער ווענידזעלאס, פראטעסטירנדיק קעגן דעם פאגראם אויף די אידן אין סאלאניקי. די לאדזש האט אויך צונעשיקט א מעמאראנדום וועגן דעם ענין צו דעם דיפלאמאטישן פארטרעטער פון גריכנלאנד אין בוענאס איירעס, בעטנדיק אים איבערצושיקן דעם מעמאראנדום צו זיין רעגירונג.

פארהאנדלונגען ביי עקאנאמישער קאנפערענץ אין לאנדאן דערווייל א סוד

לאנדאן, יולי 22. — די פינאנץ מיניסטארן פון די זיבן פעלקער וועלכע זיינען געקומען אהער אפצוהאלטן אן עקאנאמישע קאנפערענץ, האבן נעכטן אפגעהאלטן א זיצונג פאר זעקס שטונדן צייט. די רעזולטאטן פון זייערע פארהאנדלונגען וועלן היינט איבערגעגעבן ווערן צו דער זיבן פעלקער קאנפערענץ. דערווייל זיינען זייערע פארהאנדלונגען ניט באוואוסט.

אין לאנדאן האט זיך פארשפרייט א קלאנג וועגן א נייעם הואווער פלאן און אז הענרי ל. סטימסאן, שטאטס סעקרעטאר פון די פאראייניקטע שטאטן האט דעם פלאן פארגעלייגט ביי דער זיצונג פון דער קאנפערענץ. אבער אין די בריטישע און אמעריקאנער קרייזן איז אפגעלייקנט געווארן אז סטימסאן זאל האבן איבערגעגעבן וועלכן עס איז פלאן. ניט סטימסאן און ניט ענדריו מעלאן, פינאנץ מיניסטער פון די פאראייניקטע שטאטן, האבן ניט געמאכט קיין אפיציעלע פארשלאגן נעכטן.

ביי דער נעכטיקער זיצונג איז אפיציעל צוגעגעבן געווארן אז עס איז פארהאנדלט געווארן די פראגע ווי אזוי צו העלפן דייטשלאנד אין איר איצטיקן עקאנאמישן קריזיס. עס ווערט אומאפיציעל געזאגט, אז עס איז פארגעשלאגן געווארן, אז א פאראייניקונג פון בענק זאל געמאכט ווערן וועלכע זאלן ווידער באנייען און אויפשטעלן א קרעדיט פאר דייטשלאנד, און אז עס איז נויטיק די קאאפעראציע פון בענק אין אזא פלאן. ביי דער היינטיקער זיצונג דערווארטעט מער דא, וועט אנטדעקט ווערן דער דערפאלג אדער מיסדערפאלג פון די פארהאנדלונגען.

די דעלעגאטן פון דייטשלאנד און פראנקרייך זיינען נייגעריק צוריקצופארן צו זייערע לענדער. פרעמיער מאקדאנאלד און ארטור הענדערסאן פינאנץ מיניסטער, וועלן סוף וואך מעגלאך מיטפארן מיט די דייטשישע דעלעגאטן אויף א באזוך קיין בערלין.

עני ס. בולער דא אין די אינטערעסן פון אינדוסט. יוניאן

עני ס. בולער, איינע פון די אנגעזעענסטע טוערנס אין דער אינדוסטריעלער יוניאן, געפינט זיך איצט אין וויניפעג מיט'ן צוועק צו ארגאניזירן דעם קאמפיין פון די נאדל פאך ארבעטער פון דער אויבנדערמאנטער יוניאן, און צו פאפולאריזירן די באשלוסן וואס זיינען אנגענומען געווארן ביי דער לעצטער קאנווענשאן פון דער אינדוסטריעלער יוניאן וואס איז אפגעהאלטן געווארן אין טאראנטא.

דער קאמיטעט בעט אונז צו מעלדן, אז קומענדיקן דינסטאג, דעם 28טן יוני וועט פאררופן ווערן א מאסן פארזאמלונג פון אלע נאדל פאך ארבעטער אין וויניפעג, ביי וועלכער עני ס. בולער וועט זיין די הויפט רעדנערן.

נעכטן אוונט איז אין פרייהייטס טעמפל אפגעהאלטן געווארן א שאפ קאונסיל מיטינג, מיט עני ס. בולער. פארשיידענע פראגן זיינען פארהאנדלט געווארן.

י. מ. ה. א. האט זיך אפיציעל צוריקגעצויגן פון דער פוטבאל אס'ן

נאך עטלעכע וואכן פון פארשיידענע פארהאנדלונגען מיט דער פוטבאל אסאסיאיישאן האט די "יאנג מענס היברו אסאסיאיישאן" נעכטן אוונט אנגענומען א באשלוס ביי א ספעציעלער פארזאמלונג, צוריקצו'ציען אלע אירע פוטבאל טימס פון אלע פוטבאל קערפערשאפטן אין שטאט.

די מאניטאבא פוטבאל אסאסיאיישאן האט אויפגעפאדערט די י. מ. ה. א., אז זי זאל צוריקציען אלע אירע קלאגעס פון דיסקרימינאציע קעגן דער מ. פ. א. ניט וועלנדיק נאכגעבן די דאזיקע פאדערונג האט די י. מ. ה. א. אנגענומען דעם אויבנדערמאנטן באשלוס, באשטימט געווארן פאר דעם באלאנס פון היינטיקן סעזאן.

י.מ.ה.א. האלט אפ נאך א זיג

די י. מ. ה. א. בייס־באל טים האט נעכטן אפגעהאלטן איר זעקסטן פארטגעזעצטן זיג אין וועסלי פארק, ווען זי האט באזיגט די "נייטיוו סאנס אף קאנאדע" מיט 6 צו 4.

יונגער ארעסטאנט אנטלאפן פון טורמע

די פאליציי זוכט ארום דזשאן א. סמיט, 19 יאר, וועלכער איז נעכטן 6 אזייגער נ.מ. אנטלאפן פון העדינגלי...

קאמיסיע מאכט ווייטערדיקע אויספארשונג. אין בוהארנוא פראיעקט

אטאווא, אנט. יולי 21. — די פארלאמענטארישע קאמיסיע האט היינט אנדעקט, אז די "בוהארנוא פאוער קארפארייישאן" האט ארויסגעגעבן א טשעק אויף $852.32 צו דעקן די רייזע הוצאות פון וו. ל. מעקענזי קינג, צו יענער צייט פרעמיער מיניסטער פון קאנאדע, און סענאטאר וו. ל. מעקדאנאלד, ווען זיי זיינען געפארן קיין בערמודא מיט צוויי יאר צוריק.

דעם סענאטאר און דער מאנטרעאל טראסט קאמפאני, א חלק פון צוויי טויזנט שערס זיינען געקויפט געווארן פון סענאטאר מעקדאנאלד, פירנאנסירט פון דער טראסט קאמפאני.

סענאטאר מעקדאנאלד האט ניט געקאנט געדיינקען מיט וועמען די איינצעלהייטן פון דעם דאזיקן פלאן עם זיינען ארגאנזשירט געווארן. ער האט זיך פארגעשטעלט, אז דאס איז געטאן געווארן מיט מר. הענדערסאן, דער פארוואלטער.

— מיינט איר צו זאגן דער קאמיסיע, אז איר האט געמאכט א מסחר פון א מיליאן דאלאר און איר ווייסט ניט מיט וועמען" ? — האט געפרעגט מר. וווהייט.

"עס איז ארגאנזשירט געווארן", — האט געזאגט דער סענאטאר, "ער זאל קויפן צוויי 1,000 חלקים פון דער "בוהארנוא פאוער קארפארייישאן".

די מאנטרעאלער טראסט האט ארייגעגעבן זיין קרעדיט אין דער ראיאל באנק, מאנטרעאל, דעם נויטיקן קרעדיט, קענען וועלכן עס זיינען ארויסגעגעבן געווארן אקצעפטירטע טשעקס.

סענאטאר מעקדאנאלד האט געזאגט פאר דער פארלאמענטארישער קאמיסיע אז ער האט ניט געמאכט קיין פראפיטן דורך דער דאזיקער טראנסאקציע און ער האט ניט געגעבן זיין איינפלוס אין פארבינדונג מיט דער דאזיקער קארפאראציע.

אטאווא, יולי 21. — סער דזשאן איירד, פרעזידענט פון דער קאנעדיען בענק אף קאמערס איז ווידער גערופן געווארן אלס עדות, היינט נאכמיטאג, ווען די ספעציעלע פארלאמענטארישע קאמיסיע האט זיך ווידער פארזאמלט אנצופירן די אויספארשונג.

"איז דאס אמת", — האט האנ. וו. א. גארדאן, דער פארזיצער פון דער אויספארשונג קאמיסיע געפרעגט, "אז אייער באנק צוזאמען מיט דער מאנטרעאל און ראיאל בענק האבן זיך פאראייניקט מיט דעם דאזיקן פראיעקט און איר האט אונטערגעשריבן אירע סעקיוריטיס ?

"מיר זיינען געווען מיטגלידער פון א סינדיקאט וואס האט אינוועסטירט געלט", — האט סער דזשאן געענטפערט. "צו יענער צייט בין איך געווען אפוועזנד און איך קאן ניט זאגן וועגן דאס אונטערשרייבן סעקיוריטיס, ביז איך וועל ניט דורכקוקן די רעקארדס פון דער באנק".

אטאווא, יולי 22. — סענאטאר וו. ל. מעקדאנאלד האט פארזיכערט דער פארלאמענטארישער קאמיסיע, אז רט. האנ. וו. ל. מעקענזי קינג, האט ניט געהאט די קלענסטע אנונג, אז די "בוהארנוא פאוער קארפ." האט געדעקט א טייל פון די הוצאות ($852.32) וואס עס האט אים געקאסט זיין רייזע מיט צוויי יאר צוריק צו פארברענגען זיינע וואקאציעס אין בערמודא.

דער סענאטאר האט דערקלערט, אז מעקענזי קינג האט ניט אנגעקומען קיין טובות פון דער בוהארנוא און, אז ווען ער (מעקענזי קינג) האט זיך לעצטע וואך דערוואוסט וועגן דער ביישטייערונג פון דער בוהארנוא פאר זיין רייזע, האט ער צוריקגעצאלט צו דער קארפאראציע די אויבנדערמאנטע סומע.

סענאטאר וו. ל. מעקדאנאלד וועלכער איז געווען אויפן עדות שטול זינט מאנטאג ביינאג, איז ווידער צוריקגערופן געווארן. פיטער וויהייט, קיי. סי. קאונסיל פון דער קאמיסיע האט אנגעפאנגען צו פרעגן פראגעס וועגן דעם "מיליאן דאלאר מסחר" צווישן

לאטווישע רבנים וועלן באקומען פענסיע

ספעצ. טעלעג. צו ד. א. וו. פון "איטא"

רינע, יולי 22 (איטא). — רבנים וועלכע האבן געדינט פינף און צוואנציק יאר אדער מער און זיינען 55 יאר אלט, וועלן זיין בארעכטיקט צו א רעגירונגס פענסיע, לויט א געזעץ וואס איז דא אנגענומען געווארן פון ליטווישן פארלאמענט.

דאס נייע געזעץ בארעכטיקט צו פענסיע אלע גייסטלאכע פון לאטוויע, וועלכע קומען נאך די אויבנדערמאנטע באדינגונגען.

צוויי געטויט פון שטורעם אין לובלינער פארשטאט

ווארשע, יולי 22 (איטא). — צוויי מענטשן זיינען דער'הרג'עט געווארן, פיל שווער פארוואונדעט און פיל אייננטום שאדן איז פאראורזאכט געווארן פון א שרעקלאכן שלאגס רעגן און ווינט שטורעם וואס איז נעכטן באפאלן ארגאנאוויץ, א פארשטאט פון לובלין, לויט די ערשטע באריכטן וואס זיינען אהער אנגעקומען. די טויטע זיינען בערל בערגמאן, 40 יאר, א קוטשער, און מארעק וואלקאוויטש, א 17 יאריקער איינגל. דערוויילו ווייס נאך ניט גענוי די גרויס פונ'ם שאדן.

איינגל שטארק צוברענט שפילענדיק זיך מיט גאזאלין

אלדער קלינג, עלף יאר אלט, פון 650 עלדרשין עוועניו, האט שטארק פארברענט זיין פנים, און עס קאן זיין אז ער וועט בלינד ווערן.

דאס איינגל האט זיך געשפילט מיט גאזאלין ארום זיין היים. נאכדעם ווי ער האט אנגעפילט א בלעכעלע מיט גאזאלין וואס ער האט גענומען פון זיין פאטערס אוטאמאביל, האט ער צו דעם צוגעלייגט א ברענענדיקע שוועבעלע. די קאן האט באלד עקספלאדירט און האט פארברענט זיין פנים.

עקספארטן פון קאנאדע געפאלן אויף 20 מיליאן דאל. אין יוני

אטאווא, יולי 22. — לויט א באריכט וואס איז דא פארעפנטלאכט געווארן פון קאנאדער סטאטיסטישער ביוראו איז דער קאנאדער עקספארט געפאלן אויף איבער צוואנציק מיליאן דאלאר אין יוני מאנאט.

אין יוני מאנאט 1930, האט קאנאדע עקספארטירט סחורות אויף 78 מיליאן, 703 טויזנט און אכט הונדערט דאלאר. לעצטן מאנאט האט דער קאנאדער עקספארט באטראפן 54 מיליאן און 348 טויזנט דאלאר.

דער ווייץ עקספארט האט לעצטן מאנאט באטראפן צוועלף מיליאן און 834 טויזנט דאלאר, אין פארגלייך מיט צוואנציק מיליאן און 136 טויזנט דאלאר אין יוני, 1930.

האלץ פראדוקטן זיינען לעצטן מאנאט עקספארטירט געווארן אויף 17 מיליאן און 105 טויזנט דאלאר. אין יוני 1930 האט דער עקספארט פון האלץ פראדוקטן באטראפן 22 מיליאן און 252 טויזנט דאלאר.

דער עקספארט צו די פאראייניקטע שטאטן האט לעצטן מאנאט באטראפן 22 מיליאן און זעכצן טויזנט דאלאר; אין יוני 1930 האט דער קאנאדער עקספארט צו די שטאטן באטראפן 35 מיליאן און 601 טויזנט דאלאר.

דער קאנאדער עקספארט צו ענגלאנד איז לעצטן מאנאט אויך געפאלן אויף ארום זעקס מיליאן דאלאר.

שטאט ראט פראטעסטירט קעגן העכערונג פון קאר פעירס

אויף דעם פארשלאג פון אלדערמאן פלאי, האט דער שטאט־ראט אנגענומען א פראטעסט רעזאלוציע קעגן דער "פאבליק יוטיליטיס קאמישאן" דערפאר וואס זי האט דערלויבט דער וויניפעג עלעקטריק קאמפאני צו העכערן דעם פרייז אויף סטריט קאר טיקעטס וואס דארף אריין אין קראפט דעם דריטן אווגוסט. עלף מיטגלידער פון שטאט־ראט האבן געשטימט פאר דער רעזאלוציע און פינף — קעגן.

בערלינער פארווערטס אטאקירט יאקאב גאלדשמיט

בערלין, יולי 21 (איטא). — גרויס איבערראשונג האט דא ארויסגערופן די שארפע אטאקע, וואס דער היגער סאציאליסטישער "פארווערטס" האט געמאכט אויף יעקב גאלדשמידט, דירעקטאר פון דער "דארמשטאדטער נאציאנאלער באנק", אין צוזאמענהאנג מיט דעם קראך פון דער באנק.

די צייטונג שרייבט, אז גאלדשמידט בארויבט סיסטעמאטיש די דייטשע עקאנאמיע דורך דער בירזע און אין דער זעלבער צייט אונטערשטיצט ער מיט גרויסע סומען די רעאקציאנערע באוועגונג.

ס. ע. אר. שניידט שכירות

מאנטרעאל, יולי 21. — א רעדוקציע פון צען פראצענט אויף די שכירות ביי די ארבעטער פון דער קאנאדער נאציאנאלער אייזנבאן, וועלכע פארדינען יערלאך איבער $3,600, איז היינט אנאנסירט געווארן פון סער הענרי טארנטאן, פרעזידענט פון דער אייזנבאן.

דייטשלאנד פארבאט מיליטערישע פאראדן

קארלסרו, דייטשלאנד, יולי 22. — כדי ניט צו פאראורזאכן קיין פאלשע פאליטישן איינדרוק אין אויסלאנד, האט די דייטשישע רעגירונג פארבאטן די מיליטערישע פאראדן וואס האבן געזאלט דורכגעפירט ווערן אין לאנד דעם 20טן און 30טן אווגוסט.

ענדערונגען אין רעגולאציעס פונ'ם גאסן פארקער

אנפאנגענדיק דעם 17טן אווגוסט וועלן די וויניפעגער פוסגייער האבן דאס רעכט איבערצוגיין די גאסן, ניט רעכענענדיק זיך מיט די גאסן פארקער סיגנאלן.

רומענישע סטודענטן וואס שטודירן אין פראנקרייך וועלן מער ניט קריגן קיין דאקטאר־דיפלאמס

פאריז, יולי 21 (איטא). — רומענישע סטודענטן, וואס שטודירן מעדיצין אין פראנצויזישע אוניווערסיטעטן וועלן מער ניט קענען קריגן קיין דאקטאר דיפלאמעס לויט א באשלוס וואס דאס פראנצויזישע בילדונגס מיניסטעריום האט פארעפנטלאכט.

בערנארד שאו אויפגענומען מיט באגייסטערונג אין מאסקווע

מאסקווע, יולי 21. — דזשארדזש בערנארד שאו איז היינט אהער אנגעקומען מיט נענסי ליידי אסטאר און א צאל אנדערע בריטישע טוריסטן.

"ווי אזוי געפעלט אייך דא צו זיין, און צי האט איר בדעה צו פארבלייבן דא אויף שטענדיק ?" — האט בערנארד שאו געפרעגט דעם יונגנמאן.

"עס געפעלט מיר דא צו זיין, און איך האב בדעה צו פארבלייבן דא".

רעקטאר פון בערלינער אוניווערסיטעט אויפגעפאדערט צו רעזיג.

בערלין, יולי 21 (איטא). — דר. אדאלף דייסמאן, רעקטאר פון בערלינער אוניווערסיטעט, איז עפנטלאך אויפגעפאדערט געווארן צו רעזיגנירן פון זיין אמט דורך קארל צוויג, שטיפ־פאטער פון דעם אידישן סטודענט, לעא דאברינער, וועלכער איז לעצטע וואך אויסגעשלאסן געווארן פון אוניווערסיטעט.

נייער לייט. גאווערנאר פון בריטיש קאלומביא

האנ. ס. ל. האו

וועלכער איז באשטימט געווארן לייטענאנט גאווערנאר פון בריטיש קאלומביא. דער נייער לייט. גאווערנאר איז 67 יאר אלט, געבארן אין אנטעריא. ער איז געווען א מיטגליד פון דער בי. סי. לעגיסלאטור, ווי אויך פראווינציעלער סעקרעטאר און קאמישאנער פון פישעריס.

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאס אידישע ווארט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 — Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

די בראנדייסיסטן באַרימען זיך צו פרי

נאָך איידער דער 17טער ציוניסטישער קאָנגרעס האָט צייט געהאַט אָפיציעל צו באַשטעטיקן און האַרמאָניזירן די פאַרשיידענע רעזאָלוציעס וואָס ער האָט אָנגענומען, ווילן שוין די אַנגעבלאָזענע "אויסגערעכנטע", טרוקענע בראנדייסיסטן פון אמעריקע שלאָגן קאַפּיטאַל פון זייער איינפלוס און באַרימען זיך מיט זייער ווירקונג אויפ'ן קאָנגרעס.

פאַר אונז ליגט א בריף ארויסגעשיקט פון דער אמעריקאַנער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע מיט דעם שרייענדיקן קעפּל: "דער ציוניסטישער קאָנגרעס נעמט אָן די אמעריקאַנער ציוניסטישע פּראָגראַם". און פון זיין אינהאַלט דערוויסן מיר זיך, אז דער קאָנגרעס האָט באַשלאָסן "צו באַשטימען א נייע קאָמיסיע וועלכע זאָל זיך באַשעפטיקן אויסשליסלאָך מיט דער עקאָנאָמישער אנטוויקלונג פון ארץ־ישראל". לויט דעם דערמאָנטן בריף זאָל די דאָזיקע קאָמיסיע האַנדלען אינגאַנצן אומאָפּהיינגיק פון דער פּאָליטישער אָפּטיילונג פון דער איד. אַגענטור.

ניט נאָר איז דער דאָזיקער באַשלוס אן עכט אמעריקאַנער פּראָדוקט, נאָר מען דערמאָנט אונז אין דעם בריף אז דער דאָזיקער פּרינציפּ איז פאָרמולירט געוואָרן נאָך מיט 10 יאָר צוריק פון דזשאָסטיס לואיס ד. בראַנדייס.

מיר האָבן דערווייל נאָך ניט באַקומען דעם טעקסט פון דער דערמאָנטער "אמעריקען־מייד" רעזאָלוציע. קיינע פון די אויספירלאָכע טעלעגראַפישע באַריכטן וואָס די צייטונגען האָבן טעגלאָך באַקומען פון באַזעל, דערמאָנען זי ניט. קאָנטיק אז זי איז ניט באַטראַכט געוואָרן, ניט פונ'ם קאָנגרעס און ניט פון די צייטונגס קאָרעספּאָנדענטן ווי אן אויסערגעוויינלאָכע דערשיינונג, אָדער ווי א נייער ווענדונגס־פּונקט אין דער צוקונפטיקער ציוניסטישער טעטיקייט.

און אין אמת'ן, וואָרום זאָל דער דאָזיקער שריט באַטראַכט ווערן ווי א ראַדיקאַלער, אָדער באַזונדערס וויכטיקער, און מיט וואָס האָבן זיך דאָ די בראַנדייסיסטן צו באַרימען?

איז עס פּאַקטיש מעגלאָך אז אן עקאָנאָמישע אנטוויקלונגס קאָמיסיע זאָל אַרבעטן אינגאַנצן אָפּגעזונדערט און אומאָפּהיינגיק פון דער פּאָליטישער אָפּטיילונג?

צי ס'איז דען פאַראַן א פאָלק וואָס זאָל זיך האָבן אנטוויקלט עקאָנאָמיש אין א צייט פון פּאָליטישער אומזיכערקייט? קאָן זיך א לאַנד אנטוויקלען עקאָנאָמיש אַזוי לאַנג ווי די פּאָליטישע באַדינגונגען זיינען ניט גינסטיק? איז דאָס איבערהויפּט מעגלאָך אין ארץ־ישראל, וואו די לאַגע איז פיל קאָמפּליצירטער און שווערער, א דאַנק די אויסערגעוויינלאָכע אינערלאָכע און אויסערלאָכע באַדינגונגען צו וועלכע זי איז אונטערגעוואָרפן?

* * * * *

דאָס מערקווירדיקסטע איז וואָס דער פאַרלאַנג פאַר אן אומאָפּהיינגיקער עקאָנאָמישער אנטוויקלונגס קאָמיסיע קומט גראַד פון יענע ציוניסטן וואָס האָבן אָנגענומען דעם הויך־קלינגענדיקן לאָזונג: "צוריק צו הערצלען". אויב אַזאַ לאָזונג מיינט עפּעס, דאַן מוז עס מיינען אז קודם כל דאַרף מען פאַרזיכערן דעם פּאָליטישן באָדן — און דאַן זיך נעמען צו קאָלאָניזאַציע אָדער אינערלאָכע עקאָנאָמישע אנטוויקלונג; אָדער אַמווייניקסטנס אז די עקאָנאָמישע אנטוויקלונג זאָל גיין האַנט־אין־האַנט מיט דער פּאָליטישער.

* * * * *

אויב דער קאָנגרעס האָט יאָ אָנגענומען אַזאַ באַשלוס איצט, דאַרף דאָס זיין א דאַנק דעם וואָס די מערהייט פון די דעלעגאַטן זיינען איבערצייגט אז די איצטיקע פּאָליטישע באַדינגונגען זיינען שוין גינסטיק גענוג פאַר אן אינטענסיווער עקאָנאָמישער אנטוויקלונג. אויב אָבער די פּאָליטישע לאַגע איז אַזוי גינסטיק — טאָ פאַרוואָס האָבן די בראַנדייסיסטן אַזוי ביטער געקעמפט קעגן ווייצמאַנען און אַזוי עקשנות'דיק געאַרבעט אים צו באַזייטיקן? איינס פון די ביידע: אָדער די פּאָליטישע לאַגע איז א גינסטיקע — וואָס דאָס מיינט אז ווייצמאַן האָט דערפאָלגרייך דערפילט זיין אויפגאַבע, אָדער ער האָט ניט ריכטיק געהאַנדלט, ניט געשאַפן די נויטיקע גינסטיקע פּאָליטישע באַדינגונגען, און דאָס מיינט אז ס'איז ניטאָ קיין פּלאַץ פאַר א באַזונדערער עקאָנאָמישער אנטוויקלונגס אַקציע.

דער קאָנגרעס, לויט דער באַהויפּטונג פון דער בראַנדייס גרופּע, האָט אָבער אָנגענומען דעם באַשלוס פאַר א באַזונדער קאָמיסיע און דערמיט אַליין אָנערקענט די גוטע אַרבעט פון דער ביז איצטיקער ציוניסטישער אַדמיניסטראַציע. און וועמען קומט דער קרעדיט דערפאַר? געוויס ניט די בראַנדייסיסטן וועלכע האָבן אין משך פון גאַנצע צען יאָר צייט — אין דער סאַמע וויכטיקסטער און שווערסטער פּעריאָדע פון דער ציוניסטישער טעטיקייט — ניט נאָר ניט געהאָלפן, נאָר פאַרקערט, פיל געשטערט דורך זייער צוריקציען זיך פון דער אָרגאַניזאַציע און מאַכן שבת פאַר זיך — אָנפירנדיק א באַזונדערע אַקציע און א פיינטלאָכע אָפּאָזיציע קעגן ווייצמאַנען, זוכנדיק אים צו דיסקרעדיטירן און אָפּשוואַכן זיינע הענט.

מיט דער באַזייטיקונג פון ווייצמאַנען, וועלן די בראַנדייסיסטן ניט מער האָבן קיין באַרעכטיקונג פאַר באַזונדערער טעטיקייט. זיי וועלן האָבן א פרייען וועג דורכצופירן "זייערע" אייגענע פּלענער. מיר וועלן מיט נייגעריקייט נאָכפאָלגן זייער אַרבעט און — — רעזולטאַטן.

אַלדערמאַן גרעי אויף דער וואַך

מיר האָבן מיט א פּאָר טעג צוריק, אויף דעם זעלבן פּלאַץ, אונטערגעשטראָכן א כאַראַקטעריסטישן פּאַקט. — אז די אַגיטאַציע קעגן דעם באַשלוס פונ'ם סקול באָרד פאַר ארויפלייגן א טאַקס אויף גרייד 12 און א. וו. — איז הויפּטזאַכלאָך אָנגעפירט געוואָרן פון דער אידישער טייל פון דער באַפעלקערונג. כאָטש דאָס איז ניט קיין ספּעציפיש אידישע פראַגע, נאָר עס באַרירט אין דער זעלבער מאָס אַלע אַנדערע גרופּעס פון דער באַפעלקערונג.

נעכטן האָבן מיר באַריכטעט אן אַנדער פאַל וואו מיר, אידן, האָבן גענומען די איניציאַטיווע צו פּראָטעסטירן קעגן אן אומגערעכטיקייט וואָס באַרירט ווידער א גרויסע טייל פון קאַנאַדעס באַפעלקערונג, ניט נאָר די אידן: — דער פאָרשלאַג וואָס איז געמאַכט געוואָרן אין סענאַט צו צווינגען אַלע "פרעמדע" אין קאַנאַדע ארומצוטראָגן מיט זיך א "רעגיסטראַציע בילעט".

דער געזעץ־פּראָיעקט וועלכן סענאַטאָר קאַסגרעין האָט אריינגעבראַכט אין סענאַט איז אינספּירירט געוואָרן פון אן ענלאָכן געזעץ וואָס איז אָנגענומען געוואָרן אין סטייט מישיגאַן — און איז א באַליידיקונג פאַר אַלע אימיגראַנטן. ווען דער פאָרשלאַג איז געמאַכט געוואָרן אין די שטאַטן, האָט זיך אָרגאַניזירט א שטאַרקע אָפּאָזיציע צו אים. אין קאַנאַדע אָבער האָט זיך כמעט קיין שטימע ניט אויפגעהויבן אין דער עפנטלאָכקייט קעגן דעם שענדלאָכן געזעץ. אַלדערמאַן גרעי פון וויניפּעג, איז געווען דער ערשטער, און ביז איצט, דער איינציקער, וועלכער האָט אריינגעטראָגן א פּראָטעסט רעזאָלוציע אין סיטי קאַונסיל און ניט גערוט ביז די רעזאָלוציע איז אָנגענומען געוואָרן, ערשטנס, פון דער לעגיסלאַטיווער קאָמיסיע, און מאָנטאָג אָוונט — איז זי אויך אָנגענומען געוואָרן, מיט א באַדייטנדער מאַיאָריטעט, פון סיטי קאַונסיל.

מיר גראַטולירן אַלד. גרעי פאַר זיין שטיין אויף דער וואַך — און זיין באַמיאונג צו באַשיצן די אינטערעסן פון די וועמען מען זוכט צו אונטערדריקן און באַליידיקן.

זעלטענע קאַריערע פון אידישן געלערנטן

(ספּעצ. פאַר ד. א. וו. דורך "איטא")

פון ד. קליינגלערער

א אידישער יונגערמאַן פון פוילן — באַרימטסטער פאָרשער אויפ'ן געביט פון פּסיכיאַטריע אין איטאַליע. — ווערט איינשטימיק דערוויילט אַלס פּראָפעסאָר פון נעאַפּאָלער אוניווערסיטעט. — איטאַליענישע פּרעסע לויבט זיינע הייל־מעטאָדן אַלס "דערלייזונג פון דער איטאַליענישער ראַסע און פאָלק".

אומגעפער מיט צען יאָר צוריק איז געקומען קיין איטאַליע, נאָך לאַנגע און שווערע וואַנדערונגען דורך פאַרשיידענע אייראָפּייאישע שטעט א אידישער יונגערמאַן פון פוילן, יעקב אייזענשטאַט. ער האָט געהאָפט אין איטאַליע ענדלאָך צו ענדיקן זיינע מעדיצין שטודיעס, וועלכע ער האָט געמוזט אייניקע מאָל אונטערברעכן.

ער האָט זיך פאַרשריבן אויף דער נעאַפּאָלער אוניווערסיטעט, האָפנדיק גלייכצייטיק, דאָס אין דער גרויסער איטאַליענישער שטאָט, וואָס ווערט זייער באַזוכט דורך פרעמדע טוריסטן, וועט ער אויך גיכער די מעגלאָכקייט האָבן צו פאַרדינען אויפן לעבן. די אויסזיכטן צו פאַרדינען זיינען אָבער געווען אין דער ווירקלאָכקייט זייער שוואַכע און במילא האָט דער יונגער סטודענט געמוזט ליידן הונגער און פיל צרות אויסשטיין.

שטאַרקע כאַראַקטערן ווערן אָבער אין קאַמף מיט לעבנס שוועריקייטן ניט געבראָכן . . . פאַרקערט, זיי ווערן געפעסטיגט און אנטשלאָסן צום ווייטערדיקן אויסהאַלטן . . . מיט דער לאַגע פון דעם אידישן ליידענדן אָבער, פלייסיקן מעדיצין־סטודענט האָט זיך פאַראינטערעסירט נאָך א צופעליקן מיט אים געשפּרעך, דער באַרימטער איטאַליענישער געלערנטער, פּראָפעסאָר פון פּסיכיאַטריע אין נעאַפּאָלער אוניווערסיטעט: לעאָנאַרד ביאַנכי, וועלכער האָט פון דאַן אָן אים מאַטעריאַליש און מאָראַליש געשטיצט.

פּראָפעסאָר ביאַנכין האָט טאַקע דר. אייזענשטאַט צו פאַרדאַנקען זיין איצטיקע שטעלונג און די באַדייטנדע דערפאָלגן פון זיין וויסנשאַפטלאָכער קאַריערע. זעענדיק זיין גרויסן פלייס און די ניט געוויינלאָכע פעאיקייטן האָט אים פּראָפעסאָר ביאַנכי גענומען צו זיך אַלס זיין אַסיסטענט און אַזוי ארום אים געשאַפן די ווייטערדיקע גינסטיקע באַדינגונגען פאַר זיין וויסנשאַפטלאָכער טעטיקייט.

די האָפנונגען, וועלכע פּראָפעסאָר ביאַנכי האָט געלייגט אויף זיין יונגן אידישן אַסיסטענט זיינען געווען פאָלקאָם באַגרינדעט, ווען איצט, אין אייניקע יאָר נאָך פּראָפעסאָר ביאַנכיס טויט האָט דער מעדיצינישער פאַקולטעט פון נעאַפּאָלער אוניווערסיטעט איינשטימיק אויסגעקליבן דר. אייזענשטאַטן איבערצונעמען די קאַטעדרע נאָך דעם באַרימטן איטאַליענישן פּסיכיאַטער.

דר. אייזענשטאַט באַזיצט שוין היינט אין דער וויסנשאַפטלאָכער וועלט, אין איטאַליע און אין אויסלאַנד, א גרויסן נאָמען. זיינע ווערק אויפן געביט פון פּסיכיאַטריע און היילונג פון גייסטיק קראַנקע, אומנאָרמאַלע קינדער ווערן פאַרפאָלגט מיט דעם גרעסטן אינטערעס. זיין לעצטע גרויסע וויסנשאַפטלאָכע אַרבעט איבערן איינפלוס פון ראַציאָנאַלע דערציאונג אויף גייסטיק אומנאָרמאַלע און פאַרברעכערישע טיפּן, ווערט אין איטאַליע גערעכנט אַלס א ווערק פון אויסערגעוויינלאָך וויכטיקער באַדייטונג. עס האָט שוין צוגעצויגן די אויפמערקזאַמקייט פון פילע אויסלענדישע וויסנשאַפטלאָכע אינסטיטוטן און אַפילו פון פעלקערבונד.

דעם פאַרבאַרייטערן פון דער דאָזיקער ווערק — ווי עס האָט מיר לעצטנס געזאָגט דר. אייזענשטאַט — און די עקספּערימענטן, וועלכע ער האָט דורכגעפירט אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, האָט ער געווידמעט אויסשליסלאָך די לעצטע זעקס יאָר. אויף די קאָסטן פון נעאַפּאָלער אוניווערסיטעט איז ער געפאָרן קיין אויסלאַנד און האָט אין לענינגראַד פאַרבראַכט א גאַנץ יאָר אין דער קליניק פון דעם באַרימטן פּראָפעסאָר בעכטיערעוו.

צוזאַמען מיט פּראָפעסאָר בעכטיערעוו האָט דר. אייזענשטאַט דורכגעפירט פאָרשונגען איבער די אייגנשאַפטן פון די מוח־קעמערלאָך, איבער די מעגלאָכקייטן פון געדאַנקען טראַנסמיסיע, איבער היפּנאָטיזם, האָט געשאַפן זיין אייגענע אָריגינעלע טעאָריע איבערן עצם פון דעם געדאַנק און דענקונגס אַרט.

דר. אייזענשטאַט האָט אין איינעם פון זיינע לעצטע ווערק באַגרינדעט דאָס דער מענשלאָכער מוח שאַפט עלעקטריק מאַגנעטישע שטראַלן (ענלאָך צו די הערץ וועליעס) און זיי קענען ווערן איבערגעגעבן און אויפגענומען דורך אַנדערע מענטש און אַפילו דורך חיות. די עקספּערימענטן וועלכע דר. אייזענשטאַט האָט אויף דעם געביט לעצטנס אויסגעפירט אין נעאַפּאָל האָבן באַגרינדעט זיין טעאָריע און צוגעצויגן צו זיי די אויפמערקזאַמקייט פון די ברייטסטע וויסענשאַפטלאָכע און געזעלשאַפטלאָכע קרייזן.

כדי מעגלאָך מאַכן דר. אייזענשטאַטן איבערצונעמען די קאַטעדרע פון פּסיכיאַטריע אויפן נעאַפּאָלער אוניווערסיטעט האָט ער באַקומען די איטאַליענישע בירגערשאַפט. אין דעם קעניגלאָכן דעקרעט וועלכער אָנערקענט אים די איטאַליענישע בירגערשאַפט, ווערט בפירוש מאָטיווירט דאָס ער באַקומט זי פאַר זיינע באַזונדערע וויכטיקע וויסנשאַפטלאָכע פאַרדינסטן.

דר. יעקב אייזענשטאַט איז איצט אַלט אינגאַנצן 33 יאָר. ער איז געבוירן געוואָרן אין מעזיריטש, אין קאָנגרעס פוילן, אין א פרומער, אידישער פאַמיליע. אין דעם יאָר 1915 ביי דער עוואַקואַציע פון דעם רוסישן מיליטער פון פוילן איז ער צוזאַמען מיט זיין פאַמיליע אוועק קיין רוסלאַנד און האָט אין מאָסקווע געענדיקט די מיטל־שולע. ער ווערט אָנגענומען אינם מאָסקווער אוניווערסיטעט, אָבער נאָכן אויסברעכן פון דער באָלשעוויסטישער רעוואָלוציע מוז ער איבעררייסן זיינע שטודיעס און איצט נאָך לאַנגע שוועריקייטן דערשלאָגט ער זיך נאָך נעאַפּאָל.

באַזונדערן אינטערעס רופן איצט ארויס אין דער איטאַליענישער וויסנשאַפטלאָכער וועלט דר. אייזענשטאַטס פאָרשונגען איבער אַזוי גערופענע "געבוירענע פאַרברעכער". ער וויל באַווייזן דאָס אַפילו די "געבוירענע פאַרברעכער", וועלכע האָבן גע'ירשנ'ט פון זייערע עלטערן די פאַרברעכערישע נייגונגען, קאָנען דורך באַזונדערע דערציאונגס מעטאָדן דערוואָרבן נייע זיטן און אייגנשאַפטן, וועלכע קאָנען ענדערן דאָס גאַנצע וועזן און כאַראַקטער פון א שעדלאָך פאַרברעכערישן טיפּ.

די דאָזיקע אייגנשאַפטן קאָן ער איבערגעבן זיינע קינדער און אַזוי ארום דער געזעלשאַפט געבן נוצלאָכע און ערלאָכע בירגער.

דר אייזענשטאַט האָט באַוויזן די ריכטיקייט פון זיינע דערציאונגס מעטאָדן אויף 2736 פאַרברעכער, און גייסטיק אומנאָרמאַלע טיפּן, וועלכע ער האָט געהאַט אונטער זיין אָבסערוואַציע אין די משוגעים הייזער און שטראָף אַנשטאַלטן פון נעאַפּאָל. 92,2% פון זיי האָט ער אויסגעהיילט און געשאַפן פון זיי נאָרמאַלע, אַרבעטס פעאיקע מענשן.

די איטאַליענישע פּרעסע, ארומריידענדיק די דאָזיקע הייל מעטאָדן פון דר. אייזענשטאַט, זאָגט וועגן אים דאָס "ער ברענגט כבוד דער וויסנשאַפט און דער מענשהייט".

א דאַנק דר. אייזענשטאַטס פאָרשונגען — שרייבט וועגן אים א באַדייטנדע איטאַליענישע צייטשריפט: "קומט צו אונז א שטראַל פון האָפענונג און גלויבן אין דער צוקונפט פון אונזער ראַסע. די צוקונפט פון אונזער פאָלק איז אַלץ מער באַדראָט דורך דעם אומגעהויערן וואוקס פון נערוון און גייסטעס־קראַנקהייטן" . . .

אין א קורצער צייט האָט זיך דר. אייזענשטאַט, א דאַנק זיין אומערמידלאָכער אַרבעט דערוואָרבן איינעם פון די שענסטע שטעלונגען אין דער איטאַליענישער מעדיצינישער וועלט, און אויפן געביט פון פּסיכיאַטריע, וועלכע האָט שטענדיק געהאַט אין איטאַליע באַדייטנדע פאָרשער און אויטאָריטעטן.

דער שרייבער פון די דאָזיקע שורות האָט נאָך פריש אין זכרון, ווען מיט א יאָר זעקס־זיבן צוריק האָט ער באַגעגנט צום ערשטן מאָל דעם יונגן אידישן אַסיסטענט פון פּראָפעסאָר ביאַנכי.

ער (דער שרייבער), האָט דר. אייזענשטאַטן דאַן, אין א שיינעם פרילינג אָוונט, באַגלייט אויפן קאַפּאָ די מאָנטע, אין דער אומגעבונג פון נעאַפּאָל, וואו ער האָט געוואוינט ביים אידיש איטאַליענישן פיזיקער, פּראָפעסאָר בעמפּאָראַד, לייטער פון אַסטראָנאָמישן אָבסערוואַטאָריום, אויפן קאַפּאָ די מאָנטע.

דר. אייזענשטאַט האָט אים דאַן דערציילט וועגן זיינע וויסנשאַפטלאָכע פאָרשונגען, וועגן די שוועריקייטן, וועלכע ער מוז באַקעמפן, וועגן זיין האַרטן לעבנסוועג.

הערנדיק זיך צו, צו זיינע ווערטער און צו זיין אנטשלאָסענעם טאָן, האָט ער (דער שרייבער) געגלויבט, דאָס ער וועט אַלעס באַקומען און זיין ציל דערגרייכן. און זיין ציל האָט ער ווירקלאָך דערגרייכט . . .

("איטא")

פון "בכה תבכה" ביז "נחמו נחמו"! ::

פון ז. קאַטלער (ירושלים)

אין גלות

אין דאָס פאַרשאָלטענע רוסלאַנד.

ערב תשעה באב פון יאָר תרמ"א. באַלד נאָך די פּאָגראָמען אויף אידן אין זיד־רוסלאַנד.

איך בין דאַמאָלסט נאָך זייער א יונג קינד געווען — קוים פינף יאָר אַלט.

אונזער הויז און פאַבריק האָבן זיך געפונען אינם אָרימסטן געגנט פון מיין געבורטס שטעטל, צוליב וואָס איך האָב מיין פרייע צייט אימער געמוזט פאַרברענגען מיט די אָרימסטע קינדער פון שטעטל.

איך בין געווען דאָס איינציקע רייכסטע און גבירישע קינד צווישן זיי. האָבן זיי מיר אויף אַלץ מקנא געווען: אויף מיין קליידונג, מיין ריינקייט און . . . דערהויפּט אויף מיין זאַטן און געשמאַקן עסן . . .

דאָס איינציקע אין וואָס איך האָב ז י י מקנא געווען איז דאַמאָלסט געווען בלויז דאָס פאָלגנדע:

אין די טרוקענע און הייסע זומער טעג גייען זיי פולשטענדיק באָרוועס און מיר האָבן מיינע עלטערן נ י ט דערלויבט אַזאַ גרויסן "פאַרגעניגן"....

האָב איך מיט דעם גרעסטן אומגעדולד געוואַרט אויף דעם "גליקלאָכן טאָג", ווען אויך מיר וועט דערלויבט זיין צו גיין — אויב ניט טאַקע פולשטענדיק באָרוועס איז אַמווייניקסטן — כאָטש בלויז אין די זאָקן; אַלנפאַלס: א ן שיך! . . .

ערב תשעה באב, "צו די קינות", גייען דאָך אַלע אין אונזער שטעטל בלויז אין די זאָקן, אַפילו מ י ן טאַטע ! . . . וועט דאָך זיכער אויך מיר דערלויבט ווערן צו באַפרייען זיך פון מיינע שיך, אויב ניט טאַקע פון די זאָקן ! . . .

און דער "גליקלאָכער טאָג", וועלכן איך האָב אַזוי דערוואַרטעט, איז ענדלאָך געקומען !

ערב תשעה באב !

שוין פרימאָרגנס האָב איך פּאַסמאַקעוועט דעם גרויסן פאַרגעניגן: היינט אָוונט גייען אַלע צו די קינות א ן שיך, בלויז אין די זאָקן ! פיליכט וועט מיר דערלויבט זיין צו גיין טאַקע פולשטענדיק באָרוועס ? . .

נאָכן פאַרפּאַסטן ווענדעט זיך אונזער "מענש" (אַזוי האָט מען ביי אונז גערופן אן אָנגעשטעלטן) צו מיין פאָטער מיט די פאָלגנדיקע ווערטער:

— מען דאַרף זיך אַביסעלע צואיילן מיט דער סעודה המפסקת . . . עס ווערט שפּעט . . . איידער מיר וועלן קומען אין קלויז אריין ! . . .

איך בין איבערגליקלאָך, און צו מיין פרייד איז גאָר קיין ברעג ניטאָ: אָט באַלד, באַלד וועל איך גיין א ן שיך, און פיליכט אויך א ן זאָקן, באָרפוס און פריי, ווי מיינע אָרימע חברים ! איך ווי גרינג און לייכט דאָס וועט מיר זיין ! איך וועל שפּרינגען, לויפן, גיין — טאַקע פליען, ווי א פרייער און לייכטער פויגל ! . . . עס איז מיר גוט, עס איז מיר וואויל — עס איז שוין תשעה־באב ! . . .

און . . . ווי א שטאַרקער דונער האָבן מיך געטראָפן מיין פאָטערס ווערטער אין זיין דערקלערונג:

— ניין, ר' יאָסעל ! די קינות וועלן מיר היינט זאָגן ניט אין קלויז נאָר אין דער היים !

— וואָרום ? — האָב איך געוואָלט אויסשרייען מיט פאַרדראָס און ווייטאָג און פּראָטעסט.

אָבער מיין ליבער און פרומער פאָטער האָט מיר ניט געגעבן די געלעגנהייט צו פרעגן און פּראָטעסטירן, ווייל ער האָט גלייך פאָרגעזעצט:

— איר ווייסט דאָך, ר' יאָסעל, אז מען ריכט זיך אויף א פּאָגראָם, און אין אַזאַ שעה סכנה איז שוין מער מצוה צו זאָגן קינות אין דער היים, איידער גיין אין קלויז אריין און לאָזן די ווייב מיט די קינדער אַליין !

— אונזער שטאָט איז דאָך א ריין אידישע, וועלן מיר די לאַפּיציאַנעס (אַזוי האָט מען דאַמאָלסט גערופן אין אוקראַינע די פּאָגראָמשטשיקעס) אַפילו בלויז מיט שטיינער פאַרטרייבן!

— האָב איך אויסגערופן מיט פאַרדראָס — וואו זיינען מיר ?

— מיר זיינען אין גלות ! — האָט מיין פאָטער מיר געענטפערט מיט א טיפן און שווערן זיפץ.

אַנשטאָט פאַרגעניגן האָב איך דאַמאָלסט געהאַט גרויס פאַרדראָס און פחד . . .

* * *

אין דאָס געבענשטע אמעריקע

ערב תשעה באב פון יאָר תרע"א, באַלד נאָך דעם פראַנק־בלבול אין אַטלאַנטאַ, דזשאָרדזשיאַ, וועלכער איז אין אַלע הינזיכטן געווען זייער ענלאָך צו דעם בייליס בלבול אין קיעוו.

איך האָב באַצייטנס אָפּגערעדט מיט מיינעם א פריינט אין מאָנראָו סטריט, אין סאַמע האַרץ פון דער ריזיקער אידישער געטאָ פון ניו־יאָרק, איך זאָל אין אָוונט אים נעמען מיט מיר אין שול אריין, וואו א "באַוואוסטער" חזן וועט זאָגן קינות.

איך קום אין מאָנראָו סטריט און... איך שטוין !

אָט די זעלבע מאָנראָו גאַס, וועלכע איז אָנגעפּיקעוועט מיט טויזנטער אידישע נפשות, און וואָס יעדן טאָג (אויסער שבת און יום־טוב) פון פינף אור פאַרטאָג ביז אום עלף אור אין אָוונט איז זי אימער און שטענדיק איין גרויסער און ריזיקער מאַרק און יריד, אין וועלכן עס שווימלט און גריבלט מיט הונדערטער און טויזנטער אידן, — אָט די דאָזיקע גאַס איז איצט ליידיק און שטיל ווי א ריכטיקער בית־עולם, און כמעט אז מען זעט אין איר קיין לעבעדיקן נפש ! . . .

— וואָס איז דאָ פּלוצלונג געשען ? ! — וואונדער איך זיך — תשעה באב איז דאָך דאָ קיינמאָל ניט קיין יום־טוב !

איך קום אריין צו מיין פריינט, וועלכער קומט מיר אנטקעגן מיט דער פאָלגנדער דערקלערונג:

— איך וועל צו קינות שוין ניט גיין !

— וואָרום ? — וואונדער איך זיך.

— מיר האָבן זיך דאָ אַקאָרשט איבערגעשראָקן, אז מיר האָבן מורא פון שטוב ארויסצוגיין !

— וואָס איז טאַקע דאָ געשען ?

— בין איך נייגעריק צו וויסן.

— א באַנדע פון אַפּשר צען "באַמס" (כוליגאַנעס) — דערציילט ער מיר — האָבן זיך אריינגעריסן אין אונזער גאַס און האָבן אָנגעהויבן מאַכען א ריכטיקן פּאָגראָם.

אודאי איז געוואָרן א שרעקלאָכע בהלה . . .

— קצור הדבר — ווער איך אומגעדולדיק.

— פאַרשטייסטו דאָך שוין, אז מיר זיינען צופרידן דערמיט, וואָס מיר האָבן זיך געראַטעוועט מיט די לעבנס, און נאָך אַזאַ שרעק קאָן איך ניט לאָזן די הויז מיט מיין פרוי און קינדער אַליין. פאַרשטייסט ?

— איך פאַרשטיי ניט ! — האָב איך געענטפערט מיט גרויס פאַרדראָס — וואָס הייסט עס, אז די ריין אידישע מאָנראָו סטריט האָט זיך אַזוי דערשראָקן פאַר א באַנדע פון אַפּשר צען באַמס ? וואו זיינען עס געווען די הונדערטער און טויזנטער אידן, וועלכע געפינען זיך אימער אין דער דאָזיקער גאַס ?

ווייסטו דען ניט וואו אידן זיינען דאָ ? — האָט ער מיר געענטפערט מיט א טיפן און שווערן זיפץ — אידן זיינען אין גלות, אַפילו אויך דאָ, אינם פ ר י י ע ן אמעריקע . . .

* * *

אין ארץ־ישראל

ערב תשעה באב פון פאַריקן יאָר תר"ץ, נאָך קיין גאַנץ יאָר זייט די בלוטיקע געשעענישן פון יאָר תרפ"ט.

אין דער גרויסער מאַסע פון ירושלים'ער אידן, וועלכע האָט אויך איצט געשטראָמט צום כותל־מערבי, ווי אין פריערדיקע יאָרן, שטויס איך זיך אָן אויף א גאַנצער מחנה חלוצים, אַרבעטער און קאָלאָניסטן אויף אונזער נאַציאָנאַלן באָדן אין עמק יזרעאל.

— וואָס טוט איר פּלוצלונג דאָ אין קיין עין־הרע און אַזאַ גרויסער צאָל ? — וואונדער איך זיך.

— אימיצן ביי אונז איז איינגעפאַלן אַזאַ משוגענער געדאַנק — האָבן זיי מיר געענטפערט — אז דאָס אַלטע און אָפּגעשטאַנענע ירושלים וועט דעם היינטיקן תשעה באב מורא האָבן צו גיין, ווי אימער ביז איצט, צום כותל, און ווען דאָס וואָלט געשען, וואָלטן דאָך ישמעאל'ס קינדער באמת געקאָנט דענקען, אז מיר פילן זיך דאָ צווישן זיי ווי פרעמדע צווישן איינגעבוירענע . . . האָבן מיר באַשלאָסן צו קומען אַהער היינט און צוזאַמען מיט אונזערע היגע חברים דעמאָנסטראַטיוו גיין צום "כותל", אום צו צייגן די ישמעלים און זייערע פריינט, אז א ו נ ז ע ר לאַנד געבן מיר ניט אויף און מיר וועלן ניט אויפגעבן, אַפילו ביי סכנת נפשות.

— זעט איר שוין, אז איר האָט אומזיסט חושד געווען א ו נ ז ע ר ירושלים — האָב איך געזאָגט מיט שטאָלץ — אויך "דאָס אַלטע און אָפּגעשטאַנענע ירושלים" האָט זיך נ י ט אָפּגעשראָקן פון סכנת נפשות...

אמת ! — האָבן זיי אַלע צוגעגעבן — און דאָס פרייט אונז זייער, אַפילו אין אַזאַ טרויעריקן מאָמענט ווי איצט, ערב תשעה באב !

אָט אַזוי איז ארץ־ישראל.

לואיס קויפט קראַוואַטן

לואיס איז אן אמת'ער חכם, טאַקע פון דער הגדה. גייט ער אריין אין א געשעפט און פרעגט זיך נאָך דעם פּרייז אויף אן איבערהעמד. זאָגט מען אים: דינגט ער זיך ניט און הייסט פאַרפּאַקן. אָבער אינמיטן דער אַרבעט, בעת דער קלערק פּאַקט אים איין דאָס העמד, דער זעט ער גאָר זיידענע טייס, וועלכע ווערן אים זייער געפעלן.

— ווילט איר אויסבייטן דאָס העמד אויף דריי טייס ?

— מילא, אז איר ווילט . . .

לייגט דער קלערק אוועק דאָס העמד און פּאַקט אים איין דריי טייס. נעמט לואיס דער חכם די דריי טייס און גייט ארויס.

— מיסטער ! מיסטער ! — לויפט אים נאָך דער קלערק — איר האָט פאַרגעסן צו באַצאָלן !

לואיס בלייבט שטיין און קוקט אים אָן פאַרוואונדערט:

— פאַרוואָס באַצאָלן ?

— וואָס הייסט פאַרוואָס — פאַר די טייס !

— א וויסטער חלום צו אייער קאָפּ ! האָבן מיר ניט אָפּגעמאַכט, אז איר זאָלט מיר אויסבייטן דאָס איבערהעמד אויף דריי טייס ?

— יאָ, יאָ, גוט ! באַצאָלט זשע מיר פאַר'ן איבערהעמד !

— איר זייט משוגע, צי וואָס ! וואָס הייסט איך זאָל באַצאָלן פאַר אן איבערהעמד, וואָס איך האָב ניט גענומען?

די טרעגער פון די משיחישע באַוועגונגען ביי אידן

אן אָפּהאַנדלונג פון אַלע באַוועגונגען פון משיחישער אויסלייזונג פון בר כוכבא ביז הערצלען

פון יוסף שפּירא

(איין־און־דרייסיקסטע פאָרזעצונג)

[illegible]

(שלוס אויף זייט דריי)

זינדיק בלוט

א העכסט שפּאַנענדער דראַמאַ פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע :: :: ++++ פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

זי האָט זיך אויסגעדרייט און זי האָט געזעען ווי מעקס זיצט און קוקט מיט עפּעס שטילן טרויער אין די אויגן, האָט זי זיך צו אים ליבלאַך א שמייכל געטאָן און זי האָט גע־זאָגט :

—באַקאַנט זיך, — דאָס איז מר. וואָלף.

מעקס האָט זיך אָנגערופן :

— מר. וואָלף איר דערקאַנט מיך נישט ?

— א ? — האָט בענדזשאַמין אַרויסגעשטאַמלט — איר זייט יאָ עפּעס באַקאַנט . . .

— איר דערקאַנט נישט מעקס'ן ? איך האָב דאָך געאַרבעט ביי אייך אין דער פּעקטאָרי . . . געווען אַמאָל — נישט היינט געראַכט א קאַ־טער . . .

— א ! יאָ . . . יאָ . . . . וואָס הייסט איך דערקאַן אייך נישט ? איך דער מאַן זיך . . . . אָבער איר זעט אויס גאַנצע אַנדערש.

— ווייל איך בין שוין מער ניט קיין אַרבעטער אין מר. וואָלפס פּעק־טאָרי . . .

בענדזשאַמין האָט באַמערקט ווי מעקס וואַרפט צו א פיל באַדייטנדיק שמייכעלע צו סילוויאַ, אַזוי שמייכעלט מען צו א נאַענטן פריינט, וואָס ווייסט אַלע אָנגעלעגנהייטן. און אין אים איז די פאַרביסנקייט געוואָרן נאָך שאַרפער : אַזוי הייסט עס ! דער קאַטער . . . . דער אַמאָליקער גע־ליבטער . . . און ער האָט מיט גאוה א זאָג געטאָן :

— נו, און איצט ? — איצט זייט איר שוין א מיליאָנער ?

— אַלנפאַלס נישט מער קיין קאַ־טער . . .

— אַזוי, עס פרייט מיך זייער. סילוויאַ האָט זיך אָנגערופן :

— וואָס זשע מאַכט איר ?

— א דאַנק, אַלרייט.

— און וואָס הערט זיך ביי אייך ?

— פיין . . . אַלץ איז אין דער בעסטער אָרדענונג.

— זייט איר אָהער געקומען צוליב געשעפט ?

— יאָ, צוליב געשעפט.

— און איר האָט זיך דערמאַנט אונז צו באַזוכן ? — זייער פיין פון אייר ער זייט.

— וואָס זשע ? איר האָט עפּעס דאַ־גענן ?

— נאָט באַהיט ? ווער זאָגט עס דען ? געוויס. מען איז צופעליק אין א פּלאַץ וואו עס געפינען זיך באַ־קאַנטע מענשן, וואָלט געווען אַן ער־לה נישט צו קומען זעען זיי.

— הא ? נו, יאָ . . . איז וואָס זשע מאַכט איר ?

— איך בין אַלרייט . . .

— און וואָס מאַכט די מוטער אייר ערע ?

— זי איז אויך אַלרייט . . . זי וועט גלייך אַריינקומען, וועט איר זעלבסט קאָנען פרעגן.

בענדזשאַמין האָט געפילט ווי ער וואָלט געזעהן אויף ברענענדיקע קוי־לען. פון סילוויאַס יערן וואָרט האָט נאָטעטעמע מיט כעס און בייזקייט, און ווייל זיין ליבע צו איר איז נישט געמיינערט געוואָרן, דערפאַר איז זיין ווייטאַג און פאַרדראָס גרויס געווען. ער האָט נעקוקט אויף איר מיט טרוי־עריקע אויגן. די זעלבע סילוויאַ, דאָס זעלבע ליבסטיקע פּנים מיט די ווייסע אויגן, די גרויסע ציין, די גרויסע פאַראַנגעוואַרטשליך פאַר קראַנקהייטען און שעלטען געזונט איז פאַרשטאָפּנט. איהרע גיפטיגן פאַראורזאַכען קאָפּ־שמערצען, שמערצען אין רוקען, שווינ־דעלדיגקייט, פאַרלוסט פון ענערגיע — אין פיהרען אָפּט צו ערנסטע קראַנק־הייטען.

קעלאָגג'ס אַלל־ברען — א מחיה־דיגער פאַרטיג צום עסען סיריעל, באַ־שיצט געגען פאַרשטאָפּונג. צוויי עס־לעפעל, זיין מען עסט עס טעגליך, וועט פאַרמיידען אין באַזיטיגען סאַי צייט־ווייליגע און צוריקקעהרענדע פאַר־שטאָפּונג. אין שוועדע פאַלען עסט עס דריי מאָל א טאָג.

איז עס נים פיעל אָנגענעהמער — אין פיעל געזונדער — ווי צו נעהמען געוואוינהייטס־פאַרטיגענדיג פילען אין דראַנד.

אַלל־ברען באַזאָרגט איך מיט אייר זען וואָס גים אייער אויסזעהן געזונ־טען, לעבעדיגען קאָלער, פיעלע מחיה־דיגע פאַרשרייבען אויפ'ן פּעקעדזש. געמאַכט פון קעלאָגג און לאַנדאָן, אַנ־מעריק. קעלאָגג'ס אַלל־ברען איז אַב־סאָלוט כשר אונטער דער השגחה פון אגודת הרבנים פון מאַראַנטאָ.

Kellogg's ALL-BRAN

תאוה'דיקע ציין, די גרויסע ברוינע אויגן און ליידנשאַפטלאַכע ליפּ; נאָר זי האָט זיינע בליקן ווי נישט באַ־מערקט, אַז זאַיס האָט ווי געטאָן און עס האָט אים פאַרדראָסן זיין דער־נידעריקונג. נאָך וואָס איז ער אַהער אינגאַנצן געקומען ? האָט ער דען נישט פאַרשטאַנען, אַז זי וויל מער פון אים נים וויסן . . . זי האָט דאָך אים שוין לאַנג פאַרגעסן . . . זי האָט אים דאָך פאַרביטן אויף אַט דעם קאַטער.

די שטימונג איז געווען שטאַרק אָנגעצייגן. סילוויאַ האָט געשפּאַסט, רעדנדיק צו מעקסן, און דערווייל איז אָנגעקומען סילוויאַס מוטער, און דער־זעענדיק בענדזשאַמינען — איז זי געוואָרן אַזש בלייך פון איבערראַ־שונג.

— וועמען איך זע ! מר. וואָלף ווי קומט איר אַהער ?

בענדזשאַמין האָט זיך באַמיט צו שמייכלען, נאָר דער שמייכל איז אַרויס געקומען שפּעס נאַרישע.

סילוויאַ האָט סאַרקאַסטיש גע־זאָגט :

— מר. וואָלף איז געקומען אַהער צוליב געשעפט אָנגעלעגנהייטן . . . . און דערווייסנדיק זיך אַז מיר זענען זיך דאָ . . . איז ער געקומען זע־ען, וואָס מיר מאַכן !

— אַלנפאַלס נישט מער קיין קאַ־טער . . .

— אַזוי, עס פרייט מיך זייער. סילוויאַ האָט זיך אָנגערופן :

— וואָס זשע מאַכט איר ?

— א דאַנק, אַלרייט.

— און וואָס הערט זיך ביי אייך ?

— פיין . . . אַלץ איז אין דער בעסטער אָרדענונג.

— זייט איר אָהער געקומען צוליב געשעפט ?

— יאָ, צוליב געשעפט.

— און איר האָט זיך דערמאַנט אונז צו באַזוכן ? — זייער פיין פון אייר ער זייט.

— וואָס זשע ? איר האָט עפּעס דאַ־גענן ?

— נאָט באַהיט ? ווער זאָגט עס דען ? געוויס. מען איז צופעליק אין א פּלאַץ וואו עס געפינען זיך באַ־קאַנטע מענשן, וואָלט געווען אַן ער־לה נישט צו קומען זעען זיי.

— הא ? נו, יאָ . . . איז וואָס זשע מאַכט איר ?

— איך בין אַלרייט . . .

— און וואָס מאַכט די מוטער אייר ערע ?

— זי איז אויך אַלרייט . . . זי וועט גלייך אַריינקומען, וועט איר זעלבסט קאָנען פרעגן.

בענדזשאַמין האָט געפילט ווי ער וואָלט געזעהן אויף ברענענדיקע קוי־לען. פון סילוויאַס יערן וואָרט האָט נאָטעטעמע מיט כעס און בייזקייט, און ווייל זיין ליבע צו איר איז נישט געמיינערט געוואָרן, אַז זי וויל מער פון אים נים וויסן . . . זי האָט דאָך אים שוין לאַנג פאַרגעסן . . . זי האָט אים דאָך פאַרביטן אויף אַט דעם קאַטער.

די שטימונג איז געווען שטאַרק אָנגעצייגן. סילוויאַ האָט געשפּאַסט, רעדנדיק צו מעקסן, און דערווייל איז אָנגעקומען סילוויאַס מוטער, און דער־זעענדיק בענדזשאַמינען — איז זי געוואָרן אַזש בלייך פון איבערראַ־שונג.

— וועמען איך זע ! מר. וואָלף ווי קומט איר אַהער ?

בענדזשאַמין האָט זיך באַמיט צו שמייכלען, נאָר דער שמייכל איז אַרויס געקומען שפּעס נאַרישע.

סילוויאַ האָט סאַרקאַסטיש גע־זאָגט :

— מר. וואָלף איז געקומען אַהער צוליב געשעפט אָנגעלעגנהייטן . . . . און דערווייסנדיק זיך אַז מיר זענען זיך דאָ . . . איז ער געקומען זע־ען, וואָס מיר מאַכן !

האָט הנאה אויף דיזען אופן צו פאַרמיידען פאַרשטאָפּונג

די טרעגער פון משיחיזם

(שלום פון זייט צוויי)

וועט אויפגעבויט ווערן. איך בין אָבער דאָס מאָל ניט געקומען אייך נעמען קיין ירושלים, ווייל מיר האָבן דאָרט גרויסע מלחמות . . . דאָס מאָל בין איך אייך בלויז געקומען זאָגן, אַז די ישועה איז נאָענט".

דאָס איינגעזאָגט, אַז הראובני האָט ניט געוווּסט צו פאַרפירן אימעצן. ער האָט געוואָלט העלפן די אנוסים און אַז ער האָט געגלויבט, אַז א מלחמה־מיט טערקיי קען ברייגנען גוטס פאַר די אידן און ער האָט געוווּסט צו א מלחמה צווישן פּאַרטזאַנאַיע און טערקיי. ער איז געווען אויסגערעכנט אין זייער נע שריט און ניט אויפגעגעבן זיינע האָפענונגען, ווען ער האָט געליטן מפּלות. ער האָט פאַרשטאַנען, אַז דער אמת'ער משיח איז ער ניט, ווייל ער האָט פאַר־גאָסן צופיל בלוט — און משיח זוכט דאָך שלום.

(פאָרזעצונג קומט)

זייער פיין . . . זייער פיין . . .

די מוטער האָט פריינטלאַך גע־רעדט צו בענדזשאַמינען, האָט ביי אים אָפּגענומען א גרוס פון דזשיין, האָט אים געפרעגט וואָס ער דיינקט וועגן דזשיין, און בענדזשאַמין האָט זיך צוגעדעט מיט דער מוטער, ער האָט שוין רואיקער געגומען שמייכ־לען, און ער האָט עפּעס מיט עקשנות דוקא געערדט קוקנדיק סטרר צו דער מוטער.

און סילוויאַ — גלייך ווי בענדזשאַ־מין וואָלט געקומען נישט צו איר נאָר צו דער מוטער — האָט זיך צו־נערוקט נעענטער צו מעקסן און ביי־דע האָבן גענומען רעדן צווישן זיך, גערעדט און געלאַכט דערמאַנענדיק זיך אַן עפּעס א פאַרפאַל, וואָס זיי האָבן ביינגעוואוינט ווען זיי האָבן אין דער פרי פאַרבראַכט אויף דער ביטש.

בענדזשאַמין האָט געפילט ווי עס מישט זיך אים אין קאָפּ, ער האָט נישט געהערט וואָס זיי רעדן, ער האָט אָבער יא געהערט ווי בייזע לאַכן און וואַרפן זיך איבער מיט וועדטלאַך, און צווישן זיי אין אַזא נאָענטע הייי־מישקייט.

ער איז געזעסן זייער אומרואיק און ער האָט געפילט, אַז אים ווערט שווער צו אָטעמען. מיט אַמאָל האָט ער דערשפּירט, אַז ער קאָן דאָ מער נישט איינזיצן, אַז ער מוז וואָס גיכער אַרויס פון דאַנען, ער האָט געהערט ווי סילי־וויא לאַכט אים אים אין אויסגעקומען, און דאָס לאַכט זי פון אים.

ער האָט זיך ראַפּטוס אויפגעשטעלט.

די מוטער האָט געפרעגט :

— וואָס זשע ? איר גייט שוין ?

וואָס איילט איר זיך ?

ער האָט זיך באַמיט צו בלייבן רו־איק און ער האָט געענטפערט :

— איך בין — אַז איר ווייסט — איך דאַרף זיך זעען מיט עטלאַכע מענשן.

— אפשר וועט איר עפּעס טרינ־קען ?

— א, ניין, איך דאַנק אייך . . . איך האָב קיין צייט ניט איצט.

דאַן האָט זיך סילוויאַ אויסגע־דרייט צו איר און זי האָט געפרעגט מיט סאַרקאַזם :

— אַזוי שטאַרק ביזי זייט איר ?

— יאָ, איך בין זייער ביזי...

— אויב אַזוי וועלן מיר אייך ניט אָפּהאַלטן...

אין זיין קאָפּ האָט ווי א היץ א שלאָג געטאָן. אויף בענדזשאַמינס פּנים האָט זיך באַוויזן אַזא בייזקייט און אַזא טרויער, אַז סילוויאַ האָט אויסגע־שטעלט פאַרוואונדעטע אויגן און זי האָט בענומען באַוועגן מיט די ברעמען. דאַן האָט זי געזאָגט שוין עטוואָס ווייך־כער :

— איר וועט נאָך אפשר זיין דאָ ?

— נאָנץ מעגלאַך . . . אפשר . . . איך ווייס נישט . . .

די מוטער האָט זיך אָנגערופן :

—אויב איר בלייבט נאָך דאָ — קומט אריין.

אידישע נייעס פון יענער זייט ים

א פּוילישער פריץ זעצט ארויס א שטעטל אידן

צו די אַלע גוטע "פּריווילעגיעס", וואָס די אידן האָבן אין פּוילן, קומט נאָך אויך צו דאָס בעל־הבית'עווען פון די פּוילישע פריצים, וועלכע ווילן נאָר־ניט פאַרגעסן אַן די אַמאָליקע גוטע צייטען פון פאַנשטשינאַ, און לאָזן זיך היינט אויך וואוילן גיין אויפן חשבון פון די אָרימע אידן פון די קליינע שטעטלאַך.

אין ביאַליסטאָק קומט איצט פאַר א זייער שפּאַנענדער סענסאַציאָנעלער משפּט, וואָס זיין גלייכן אין נאָך ניט געווען ביז איצט.

נעבן ביאַליסטאָק געפינט זיך א באַן סטאַנציע א. נ. וואַליי און נעבן וואַליי איז פאַראַן א שטעטל האַראָדאָק.

אין וואַליי און אין האַראָדאָק וואוינען עטלאַכע הונדערט אידישע און קריסטלאַכע משפחות. די וואַליילער אייגוואוינער האַנדלען מיט דאַשעשס, אַזוי ווי וואַליי פאַרמאַנט א שיינעם וואַלד, האָבן די איינוואוינער אויפגע־בויט הייזער און פאַרדינען זיי פאַר זומער וואוינונגען. פון דעם זיינען זיי זיך מפּרנס א גאַנץ יאָר.

די דאָזיקע איינוואוינער האַנדלען שוין ניט מיט קיין דאַשעס, אָבער דאָך פאַרמאַנט כמעט יעדערער זיין איינענעם ווינקעלע — א דירה פאַר זיך און א שטאַל פאַר דער בהמה. נע־פינען זיך אָבער איצט די איינוואוי־נער פון וואַליי און האַראָדאָק אין אַן אייסטערלישער לאַגע :

די ערד, אויף וועלכער זיי האָבן גע־בויט זייערע בנינים, האָט ניט געהערט צו זיי, נאָר צו א געוויסן גרויס־אינדזס־טריעלן ה׳ האַזאַבאַד.

דאָס שטעטל פלעגט אַלע יאָר צאָלן ה׳ האַזאַבאַכ'ן 30 רובל א יאָר אַרענדע געלט. ווען האַראָדאָק איז אַריבער צו פּוילן, פלעגט מען צאָלן די 30 רובל אין זלאָטעס און קיין שום סכסוכים צווישן דער באַפעלקערונג מיט ה׳ האַז־באַכ'ן זיינען קיינמאָל ניט געווען. און אַזוי וואָלט זיך עס אפשר געצויגן נאָך לאַנגע דורות.

דאָרף זיך אָבער טרעפן, אַז די גע־שעפטן פון ה׳ האַזאַבאַכ'ן האָבן אַנגע־הויבן צו גיין ניט אַזוי פּוינלדיק. האָט ער קיין אָנדער ברירה ניט געהאַט ווי צו פאַרקויפן די ערד פון האַראָדאָק אין וואַליי.

דאָס פאַרמעגן האָט אָפּגעקויפט א געוויסער פּוילישער פריץ ה׳ יאַשטשע־ווישש. דיי ערשטע פאַר יאָר האָט ער אויך געגומען די וועלכע מוטע. אָבער לעצטנס האָט ער זיך מיישש געזען, אַז מען האָט אים ניט דאָס געשעפט. האָט ער אָנגעהויבן פאַרערן צוריק די ערד.

איינציגוויי האָט ער ער אָנגעגע־בען אין גערעכט אויף עקסטיסיע און ער האָט תמיד די פּראָצעסן געוואונען אַזוי, אַז אין משך פון גאָר א קורצער צייט, האָט ער אַרויסגעקראָגן עקסמי־סיע אויף אַלע איינוואוינער פון האַ־ראָדאָק און וואַליי.

די לאַנג האָט זיך געשאַפן אַזאַ, אַז די אַלע הייזער, אפילו מיט דער שול און קלויסטער, וועלכע שטייען שוין הונדערטער יאָרן, דאַרף מען איצט צו־נעמען און כאַטש זיי אויעקשטעלן אין דער לופט, ווייל אויף דער ערד טאָרן זיי ניט שטיין...

אין שטאָט איז געווען אַן אמת'ע ווילה, מ׳האָט אָנגעהייבן פאַרשיידענע השתדלות'ן אָבער ס׳האָט נאָרנישט ניט געהאָלפן, ווייל יורידיש איז דער פריץ נערעכט.

די באַלעבאַטים האָבן געפּרואווט אָפּ־קויפן די ערד, אָבער זיי זיינען ניט ביכולת, ווייל דער פריץ פאַדערט אויר סערגעוויינלאַכע פריינען אַזוי, אַז יע־דער בעל הבית דאַרף לכל הפחות צו עטלאַכע טויזנט זלאָטעס.

יענע וואָך האָט שוין דער פריץ ארויסבאַקומען די באַפולמעכטיקונג צו צונעמען די הייזער, וואָס אין שטאָט האָט זיך געטאָן — איז ניט צו באַ־שרייבן.

די באַפעלקערונג האָט דאַריבער דערלאַנגט א קאַלעקטיווע בקשה צום אוישאַנד זיעמסקי, אין ביאַליסטאָק, אַז ער זאָל פאַרמיטלען אין דעם ענין, און גלייכצייטיק אויסאַיבן א דרוק, אַז ה׳ יאַשטשקעוויטש זאָל ניט אָנהויבן אויס־נוצן זיין רעכט.

מעגלאַך, אַז די לעצטע אינסטאַנץ וועט עפּעס טאָן אין דעם ענין, אָבער דערווייל געפינט זיך די באַפעלקערונג פון האַראָדאָק און וואַליי אין א מורא־דיקער פאַרלעגנהייט.

עס שטייט איצט פאַר א גירוש פון א נאָנצע שטעטל.

—(::)—

שוידערלאַכע טראַגעדיע פון א יונגע אידישע מוטער

א העכסט שפּאַנענדער פּראָצעס קומט איצט פאַר אין וואַרשע, וואו אויפן באַשולדיקונגס באַנק זיצן גלייכ־צייטיק א מוטער מיט א טאָכטער אַלס אָנגעקלאָגטע אין קינדער מאָרד.

די אָנגעקלאָגטע זיינען פערל פון ניין און איר 17 יאָריקע טאָכטער רחל באַרזאַק.

די געשיכטע פונם פאַרברעכן רופט אויס א שידער, און אַט זיינען די איינצעלהייטן.

די יונגע רחל, זייענדיק נאָך א שו־לערין אין פאַלקס־שול, איז פאַרפירט פונם געוואָרן דורך א געוויסן בערל וואַרשאַווסקי. וועלכער האָט זי אַנגע־שטעקט מיט א שוועסטער קראַנקהייט. מען האָט דאָס מיידל אָפּגעפירט אין שפּיטאָל פאַר יענגערישע קראַנקע, וואו זי איז א רעגערע צייט געהיילט געוו־וואָרן. אַט מיט פון דער צייט האָט זיך אויסגעוויזן, אַז דאָס פאַרפירטע מיידל איז אין אַנדערע אומשטענדן אין ער האָט זיך געזעגנט, און ווען ער האָט זיי פון אַן מרה שחורה אין שוין געזעהן אין אַלע זיינע אַבּרים . . .

(ווייטערעס קומט)

1 טאָג

ג. פּ. פאַרטאַי מענעדזשער

גע ד ד י י נ ק ט ! אז מיר קאָנען אייך געבן באַרעדינונג, אויב איר פאַר־לאַנגט, אין אַלע אייערע — דרייקלינינג אָדער פאַרבן

PERTH DYE WORKS LTD. 37 266

עדמאָנטאָן

עדמאָנטאָנער נאָטיצן

מר. און מרס. דזש. סטאַר האָבן גע־נעבן א סורפּרייז אַרטיע לכבוד זייער טאָכטער מערי צוליב דער ל. א. ב. דע־גרי וואָס זי האָט עגדלאַר־פאַרשטאַנען אַז א מענש דאַרף נישט און טאָר נישט וועלן דערגרייכן דאָס, טענץ און שפּילערייען. דזשין קאָהען און סיליא אייראַן האָבן געוואונען די פּרייזן. פּערל נאַרפין און אַנעט כורגין האָבן אַרויסגעהאַלפן סערווירן.

* * *

מר. און מרס. ב. קאָהען האָבן געגעבן דעם 30טן יוני א "דינער און ברידזש" לכבוד זייער טאָכטער דזשינס אַכצנטן געבורטסטאָג. דער טיש איז געווען דע־קאָרירט מיט בלומען. מיס אסתר ווייס מאַן און מר. ב. ראַמאָלסאָן האָבן גע־וואונען די פּרייזן. אַנוועזנד זיינען גע־ווען : מיס אסתר ווייסמאַן, עני גאַם־סקי, סילוויאַ ראַמאָלסאָן, דאָרא ריסקין, סאָרא רודאָלף, מאַלי מייקלסאָן, סטעלאַ וואַסערמאַן; מר. ב. ראַמאָלסאָן, מעקס גאָלדסמיט, אייב הורטיק, בען מאַרגאַ־ליס, לואיס רודאָלף, ב. שוביז, סעם מייקלסאָן און היימי באַלאַצאַן.

* * *

די פינפטע דיוויזיע פון באַי סקאַוטס האָבן זונטאָג אָפּגעהאַלטן א פאַרוואַר־פונג אין תלמוד תורה זאָל. בערעשעס זיינען אויסגעטיילט געוואָרן צו אַרטור סעמועלס, אייב ראַדזיאַנסקי, היימי קאַ־פּעלנוק, טעדי איראַן, אַן עליק פּאַדאָלסקי. מר. דזש. שמעלניצקי האָט פרעזענטירט דער גרופּע א אידישע פאָן. רעפרעש־מענטס זיינען סערווירט געוואָרן.

* * *

די עדמאָנטאָנער יונגע "דזשוריאַנס" האָבן געהאַט א פאַרטי אין תלמוד תורה זאָל, שבת אונטן, מיט'ן צוועק צו שאַפן געלט פאַר'ן דזשוריאַן נאַציאָנאַלן יאָר־בוך. דער אונטן איז פאַרבראַכט געוואָרן אין טענץ און אַן אייגנס אין פאַרבראַכט געוואָרן אין סערווירט געוואָרן צו אַרום פופציג געסט. מר. לואיס נעלסאָן האָט פאַר־ווייזט דעם עולם מיט טענץ. מיס טוטס מאַסקאָוויטש און איר קאָמיטעט, דזש. לעווין און היימי באַלאַצאַן האָבן געהאַט דעם אויפזיכט אויף דער אונטערנעמונג. מאַלי מייקלסאָן און העלען לאוב האָבן אַרויסגעהאַלפן צו סערווירן. די אונטער־נעמונג איז געווען א פינאַנציעלער דער־פאָלג.

* * *

מר. און מרס. ס. אולמאַן האָבן גע־נעבן א דינער, זונטאָג אונטן, לכבוד מר. און מרס. מאַקס בראַדי, 30 געסט זיי־נען איינגעלאַדן געוואָרן. אַלע האָבן פיין פאַרבראַכט.

* * *

מר. און מרס. מ. קאַמיסאַראָוו האָבן גענעבן א לאַנטשעאָן אין זייער היים, אין סטאַני פּלייז, לכבוד מרס. ע. י. ווייַנבערג, פון וואַנקאָווער, 25 געסט זיינען אַנוועזנד געווען.

* * *

מר. און מרס. פ. ווייַנבערג, מיס עז ווייַנבערג, מרס. ב. ווייַנבערג, פון עדמאָנטאָן און מרס. ס. סטיין און מר. מ. סטיין, פון אַלטונאַ, פאַ., זיינען אָפּגע־פאָרן קיין בענד אויף א מאָנאַט.

* * *

מר. און מרס. א. הענסאָן זיינען אָפּ־געפאָרן קיין קאַלגאַרי.

צו די חדשים איז זי געווען א מוטער. אַלע קראַנקע אין זאָל, מיינסטנס נאָסן פרויען האָבן גרויס אויסמערק־זאַמקייט געשאַנקען דער יונגער מוטער און איר קליין קינד.

ביי יעדער איינער פון זיי האָט זיך דערוועקט א מוטער געפיל. ביי יעדער איינער — אויסער ביי דער מוטער גופא.

מען האָט נעמלאַך באַמערקט, אַז די יונגע מוטער וויל ניט שפּייזן דאָס קליינע נשל'ל, אַז זי שטופּט פון זיך אויעך דאָס קינד און איינמאָל האָט מען אפילו באַמערקט, אַז די יונגע מו־טער האָט זיך אַרויסגעלייגט אויפן קינד און עס אָנגעהויבן שטיקן...

די קראַנקע האָבן אין גערעכט, מען וועט זי פאַר'מסר'ן אויב זי וועט ניט אָפּהיטן דאָס קינד.

אַנומלט האָט איינע פון די קראַנקע געהערט, אַז די מוטער פון דער קראַנ־קער רחל עזה'ס איר ווי אַזוי פּטור צו ווערן פונם קינד און רחל האָט אַזוי־זאָגט צו טאָן אַזוי, ווי די מוטער הייסט.

צומאָרגנס, נאָכ'ן באַזוך פון דער אַל־טער מוטער, האָט רחל געמאַכט א גע־וואָלד, אַז איר קינד איז טויט.

די קראַנקע פרויען האָבן זיך אָנגע־שטיסן, אַז זי האָט אַליין אומגעבראַכט דאָס קינד און מען האָט זיך אויף איר געוואַרפן און זי געוואָלט מיטן זיך צום גליק האָט זיך דאָ אריינגעמישט די דינערשאַפט און אָפּגעראַטעוועט דאָ יונגע פאַרברעכערן פון דעם נקמה אקט מצד די איבעריקע פרויען.

ווען מען האָט די קינדער מערדערן אַרעסטירט האָט זי זיך מודה געווען אין פאַרברעכן און דערקלערט, אַז זי האָט דאָס געטאָן טאָ, ווייל אַל־דערש וואָלט זי די מוטער ניט אַריינגע־לאָזט אין שטוב אַריין מיט קיין קינד.

זי האָט אפילו דערקלערט, אַז די מו־טער האָט זי צום פאַרברעכן אָנגערעדט. שפּעטער האָט זי אָבער דאָס אַלץ מער אָפּגעלייקנט און דערקלערט, אַז די מו־טער איז נים שולדיק, ווייל זי האָט ביינאַכט ניט וויטנדיק צוגעריכט דאָס קינד און דערשטיקט.

דעם אמת האָט מען אָבער ניט גע־זאָגט דערגיין, ווייל צוליב דעם, וואָס א רייע הויפּטערדות, האָבן זיך צום פּראָצעס ניט געשטעלט, אין דער פּראָ־צעס אָפּגעלעגט געוואָרן, אַט ווי עס וועט אַיינס די יונגע אין דעם פאַר־הויטן'מען פּרייז...

עדמאָנטאָן

מר. און מרס. מ. מעלאַך האָבן א־נאָסט — מיט מילדרעד פריד פון ווינ־פּעג.

* * *

מר. און מרס. ב. מאַרגאַלים האָבן מיטוואָך אונטן געגעבן א פאַרטיע לכ־כוד רעוו. און מרס. א. פינסקי.

* * *

מרס. מ. ראַוז און מרס. שולץ האָבן געגעבן א ברידזש לכבוד מרס. ע. ווייַנ־בערג, פון וואַנקאָווער. מיס מעריאָן בייַנדער און מרס. ס. לעווין האָבן גע־וואונען די פּרייז. מרס. ראַוז און מרס. שולץ האָבן פּרעזענטירט מיס וויינבערג מיט א שיינער מתנה.

* * *

מיס ליליען ארקין און מיס בערטא קאַליש פון ווינניפּעג זיינען די געסט פון מיס איידא באַלאַצאַן, זיי פאָרן פון דאַנען צום פּאַסיפיק קאָוסט און אין די שטאַטן.

* * *

מר. און מרס. דזש. באַלאַצאַן האָבן געגעבן א דינער לכבוד מר. און מרס. ב. מ. קאַהאַן און זייער טאָכטער שור־לי, זיי פאָרן פון דאַנען אהיים קיין ווי־ניפּעג. זיי האָבן פאַרבראַכט עטלאַכע וואָכן אין בענד און קאַלגאַרי.

* * *

מר. סאָל מאַרקאָוויטש, פון לעט־ברידזש, איז דאָ צו גאַסט ביי מר. פריד־מאַן.

* * *

א סטעג פאַרטיע איז געגעבן געוואָרן פון דזשעק ניהוויז לכבוד הערי ניהוויז וועלכער פאָרט אָפּ קיין קאַלגאַרי ביסקעט קאַמפּאַני.

יהודית.

H. B. KLINE & CO.
זייגערמאַכערס, דזשעוועלערס און אָפּטיסיאַנס
10069 JASPER AVENUE PH 24 350
(Next to Capitol Theatre)
EDMONTON, ALTA.

JACKSON BROS.
Jewelers, Diamond Merchants
מיר מאַכן א ספּעציאַליטעט פון די ריפּערס פון זייגערס און דזשעלעריי. ספּעציעלע אויפמערקזאַמקייט צו מעיל אָרדערס.
9962 JASPER AVE., EDMONTON

W. H. JACKSON
פאַרטרעט די ניו יאָרק לייף אינשורענס קאָמפּאַני.
פּערזענלאַכע באַראַטונג
919 McLeod Bldg.
Phones:
Office 25 805; House 72 370

NORWOOD SHEET METAL WORKS
9568-111 AVE. PHONE 72385
EDMONTON, ALTA.
ספּעציאַליזירן זיך אין וואַרימע לופט באַהייצונג
דזשענעראַל ריפּעירס
אַלצדינג אין שיעט מעטאַל

B. A. MOIR
פּלאָמבינג, היטינג און גאַז פיטינג
אָפּשאַצונגען פריי
10530 97th Street Ph. 27 556
EDMONTON, ALTA.

לאָמבער און מילאַרבעט פּלייט גלאַז
סטאָר פיקסטשורס
צו
נירעריקסטע פריזן
W. H. Clark & Co. Ltd.
109 ST. EDMONTON

HOLLYWOOD STUDIOS
10219 JASPER
$1.95 פּאָרטרעטן
באַשטעלט אַן אויל פיינטעד פּאָטאָ (10 ביי 8)
נעמאַכט פון אייך אַליין אָדער פאַמיליע גרופּע
קאָמפּליט מיט פריים

CHAMPION'S PARCEL DELIVERY
T. M. CHAMPION, Mgr.
PHONES: 22 246—22 056
10121-101st St., Edmonton, Alta.
מיר לויפן אין שלירות.
מיר פירן רענצלאַך און קאַסטנס. דעליווערן פעקלאַך און מעסעדזשעס. באַים און קאַרס צו אייער באַרזונג

DR. J. C. SHARP
דאַנטיסט
אָפיס שטונדן, 9 ביז 5
אוונטן ביי אַפּאָינטמענט
Office Ph 24718; House Ph 82246
Ste. 103 Pantages Theatre Bldg.
Cor. Jasper Ave. and 102nd St.
EDMONTON, ALTA.

DR. W. A. MORGAN
Dentist
דענטאַל פּלייטס, "בריידזש וואָרק"
איבערן פאַנטיידזשעס טעאַטער
102 Brown Bldg. Edmonton, Alta.
Ph. 24 918—Res. 25 487

MORRIS BAKER
לאָו אָפיס
510 TEGLER BLDG. PHONE 27 888

MY VALET CLEANERS
קעש און קערי פּרייזן
75c מענערשע סוטס, גערייניקט און געפּרעסט
40c מענערשע סוטס, סאָפּאַנדזשט און געפּרעסט
85c לייטיס דרעסעס, פּליין, גערייניקט און געפּרעסט
9352 106 A AVE. EDMONTON
PHONES: 5547 - 1891 - 5256

Mrs. JAMES JONES
האַלסייל און ריטייל
קוואַליטי פיש פון לייקס און ים
מיר דעליווערן
CITY FISH MARKET
Phone 22 531 Edmonton

E. S. AGNEW
דראַגיסט און סטיישאָנער
9546 Jasper Ave. Phone 22 432
EDMONTON, ALTA.

איך סייפט 50%
ווען איר שיקט אייער קלייניג צו די דאָלער קלינערס
11217 JASPER AVE.
PHONE 23 513

The Art League
שניידט אויס דעם דאָזיקן אַדווערטייז־מענט — עס איז ווערט 20 פּראָצענט דיסקאָונט אין אונזער סטודיאָ.

איין
א צייט אויס־געפרוּבירט
פריי פון טראָבל
פאַרפרירונג
The Arctic Ice Co.
10001-97TH ST.
EDMONTON - ALBERTA
שפּאַרט מיט איין

PHOTOS
אין יעדער פאַטאָ אין אָפּגעשפּיגלט דער צייכער און פּערזענלאַכקייט פון
דער פּערזאָן
Phone 25 444
פאַר אַן אָפּאָינטמענט
McDERMID STUDIOS LTD.
10133 - 101st St. Edmonton, Alta.

מיר זיינען די אָריגינעלע אויסשליפלאַכע מאַנופעקטשורערס פון
מאָנומענטן
אין עדמאָנטאָן
איידער איר באַשליסט צו קויפן א מצבה פאַר אייערע ליבע און טייערע, קומט און זעט אונז, עס וועט זיך אייך באַצאָלן.
ALBERTA GRANITE MARBLE & STONE
10702-101st St. Phone 24 058
EDMONTON

לאָמבער — שינגלס — טירן — פענסטער
ליים — צעמענט
און אַלע בילדינג מאַטעריאַלן
ציפּרידנהייט גאַראַנטירט אָדער איר קריגט אייער געלט צוריק
ARMITAGE-McBAIN LUMBER CO. LTD.
Cor. Jasper Ave & 93rd St. Phone 25 236

סייל פּאַסטערס

נעמאַכט

אין 24 שעה

שיין און צוציענד

ביי

"דאָס אידישע וואָרט"

מיר האָבן אַן אויסוואַל פון הונדערטער קאַטס פון די לעצטע צייכענונגען צו באַצירן די פּאָסטערס

מיר טוען די גאַנצע אַרבעט

שיקט אונז בלויז אַריין די פּרייזן פון די אַרטיקלען וועלכע איר ווילט אַרויס־שטעלן אויפן סייל — אַז מיר טוען שוין פאַר אייך דאָס איבעריקע

שרייבט אין וועלכער שפּראַך איר ווילט צו

THE ISRAELITE PRESS LIMITED
165 Selkirk Ave. Phones: 52 213 - 55 409

Classified Section קלאסיפייד סעקשאן

ספעציעלע פרייזן פאר אדװערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג:

איין מאל, 5ס. פער אנייט ליין — 3 מאנאטן, $2.15 אגייט ליין
פאר א װאך, 20ס. " " — 6 מאנאטן, $4.00 " "
פאר א מאנאט, 75ס. " " — פאר 1 יאר, $7.50 " "

:: צו פארקויפן :: FOR SALE

7 רום באנגאלא, אוק פינישינג, פייער פליים, הייסע װאסער באהייצונג, נאקאל היטינג סיסטעם, גאראזש, פרייז $4,500. איינע פון די גרעסטע סנעפס

6 רום הויז פול מאדערן אין בעסטן קאנדישאן, באיד עװעניו, צװייטער בלאק פון מיין סטריט. פרייז $2,800. א גרויסער סנעפ.

סװיטס צו פארענטן אין די בעסטע אפארטמענטס.

געלט צו לייען אויף ביליקן אינטערעס

אינשורענס פאר אלערליי צװעקן.

Sheps Agencies Ltd.

804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 807 53

S S S S S S S S S S

363 בענערמאן עװעניו, 6 רומס מיט ליװינג רום, דיינינג רום, קיטשן און 1 בעדרום אונטן, און צװיי בעדרומס און באד אויבן. גוטער שטיינערנער פונדאמענט און ½ בייסמענט מיט פוירנעס. מיר זיינען אינסטרואירט צו פארקויפן דאס מיט $100 קעש, באלאנס $20 א מאנאט און אינטערעסט. זעט זיך מיט Mr. LAWRIE of J. J. Swanson & Co. Ltd. 26 349 or evenings 56 471

:: צו פארענטן :: FOR RENT

צו פארענטן א שיינעם 3 רום סװיט אין באלטיק אפארטמענטס. מעסיקער רענט. זיך װענדן צום קערטייקער, סװיט "די", טעלעפאן 56 668.

צו סובלעטן א סװיט פון דריי גרויסע ליכטיקע צימערן אין 182 מאניטאבא עװע. קאן באלד איבערגענומען װערן. זיך װענדן אין 503 דאפערין עװעניו.

צו פארענטן א גרויסע געפארנישטע רום. זיך װענדן אין 484 פלארא עװע.

צו פארענטן א 5 רום סעמי מאדערן הויז. זיך װענדן צו MISS PATTERSON 465 Flora Ave. Winnipeg

צו פארענטן א 3 רום סװיט אין א באנגאלאו, מיט אלע באקװעמלאכקייטן. זיך װענדן אין 433 קאלעדוש עװעניו. טעלעפאן 55 764.

צו פארענטן 2 רומס אין א באנגאלאו פאסיק פאר א קאפל אן קינדער, מיט א באזונדערן עלעקטרישן אויװן און סינק. אין 329 רעדװאוד עװעניו.

נידעריק-געפרייזטע טייפרייטערס

—ניט ניי אבער אין גוטן צושטאנד

רעמינגטאנס,	$17.50 ביז	$80.00
אנדערװאודס,	17.50 ביז	57.50
ראיאלס —	17.50 ביז	47.50
על.סי. סמיטס	15.00 ביז	47.50
רױשלאזע 5, עטלאכע װי ניי		$45.00

REMINGTON TYPEWRITERS, LTD.
220 BANNATYNE AVE.
PHONE 24 391

:: פערזענלאכעס :: PERSONAL

שפייז פעקלאך קיין רוסלאנד פון $2 און העכער. גאראנטירטע באדינונג. פאר װייטערע אינפארמאציע װענדן צו G. P. FRIESON 178 Burrows Ave., Winnipeg, Man.

מעדיצינישער מאסאזש

מרס. ה. עדעל-סאלאװיי

פראפעסיאנעלע מאסאזשיסטן, אולטרא װייאלעט רעיז, טורקענע באנקעס.
838 SOMERSET BLOCK
Ph. 88 066 Res. 53 410

הײם און אפיס פארניטשור פארלאנגט

פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

מאטאר טוריסטן

מיר מאכן פארבינדונגען צװישן מאטאריסטן און פאסאזשירן, אויף א שער עקספענס באזיס. באראטונג פריי.
Auto Transportation Bureau
382 Donald St. Phone 86 139

GIBBONS UPHOLSTERY & METAL WORKS

צוזאמענשטעלן ארבעט א ספעשעלטי עקספערט ארבעט
ראדיאייטארס, באדי ארבעט, טאפס, אפהאלסטערי.
144-6 Fort St., cor. York
Phone 22 667

צופרידנשטעלנדע גוטע מאלצייטן

25 בע 35 סענט. געשמאקע היימישע געמאכטע פייסטרי און טי־קאפ רידינג
MAC'S TEA ROOM
273½ Donald Street
אנטקעגן איטאנס

A. MUIR
אױטאריזירטער
דוקא פינישינג סטײשאן
פענדערס און באדי ריפעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

אינשורענס

די עלטסטע און ראיעלסטע לעבנס פייער און אױטאמאביל קאמפאניס
ריל עסטייט
שנעלע, ארענטלאכע באהאנדלונג פאר קויפער און פארקויפער. מארטגעדזשעס און לאאנס אונזער ספעציאליטעט

שיפס קארטן און געלט שיקונג

דורך "באלטיק אמעריקא ליין"
געשעפט געלעגנהייטן
דער גרעסטער אויסװאל פון גוטע געשעפטן אין שטאט און אין קאנטרי. עס װעט זיך אייך באצאלן זעען
ח. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

שדכנים בורא

לײדים און דזשענטלמען פון יעדן עלטער און קלאס, אייניקע מיט געלט און היימען. נאר זיי זיינען איינזאם: פריװאטע ערנהאפטע שידוכים ארא־נזשירט. שטרענג געהיים. זייער קליינע שדכנות געלט.
קומט אדער שרייבט — — די מענעדזשער, רום 2, 382 דאנאלד סט., 4 טירן סאוט פון נאטער דיים עװע.

ארבעטער פארלאנגט

א פאזיציע איז אפן פאר אן ענגליש שפרעכנדן אידישן לערער װעלכער קאן אנפירן מיט א קלאס פון ארום צען קינדער, און װעלכער זאל קאנען אנפירן "סערװיסעס" פאר א קליינער ארטאדאקסישער שול פון 25 מיטגלידער. שרייבט װיפל געהאלט פארלאנגט און שיקט צו קאפיעס פון קװאליפיקאציעס צו
M. L. Platnauer, Secretary Congregation Emanuel, c/o Pacific Club, Victoria, B.C.

פארלאנגט א סיילסמאן צו פארקויפן לייף אינשורענס פאר א קאנאדער לייף אינשורענס קאמפאני. קװאליפיקאציעס — װיליקייט צו ארבעטן, טאן װאס מען זאגט. אויב איר זייט פאראינטערעסירט, װענדעט זיך שריפטלאך אנגעבנדיק פולע איינצלהייטן װעגן זיך, צו "דאס אידישע װארט" באקס נומער 6336.

נאטיס

לאזט אונז סטארעדזשן אייער פארניטשור אין אונזער אפ־טו־דייט פייערפרואװ װערהויז. נידעריקסטע רייטס אין װיניפעג.
מיר טוען אויך פאקן און מופן פאר װייניקער װי איר צאלט אנדערשװאו.
Crescent Dray & Storage
51 553 55 669
נאך 9 אװנט
55 000

אדװערטייזט.
אין "דאס אידישע װארט" — עס װעט זיך אייך באצאלן

לייק װיניפעג שיף רייזעס אויף דער ס. ס. װאלװערין

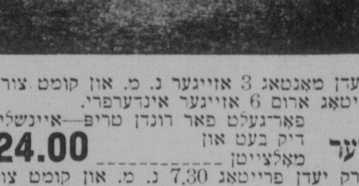

פארלאזט סעלקירק יעדן מאנטאג 3 אזייגער נ. מ. און קומט צוריק יעדן פרייטאג ארום 6 אזייגער אינדערפרי.

נארװעי האוז און בערענס ריװער — פאר־געלט פאר רונדן טריפ—איינשליסנדיק בעט און מאלצייטן — **$24.00**

פארלאזט אויך סעלקירק יעדן פרייטאג 7.30 נ. מ. און קומט צוריק יעדן מאנטאג ארום 6 אזייגער אינדערפרי

בערענס ריװער — רעטורן פעיר, איינשליסנדיק בעט און מאלצייטן — **$12.50**

פעיר פאר רונדן טריפ ביג דזשארדזש איילאנד—$16.00

האטעל באקװעמלאכקייטן צו אפשטעלן זיך אין פלעיגרין אינן, נארװעי האוז און לאג קעבין אינן, בערענ'ס ריװער. פאר װייטערדיקער אינפארמאציע און רעזערװאציעס זיך װענדן צו
NORTHERN FISH CO. LTD., SELKIRK, MAN.
OR A. R. McNICHOL LTD.
Phone 80 388—288 Portage Ave., next Lyceum Theatre

...קליינגנעריי און א טומל פון א סך מענשן, אבער מר. גארבער האט אין דעם מאמענט קיין זאך ניט געקאנט באגרייפן, קיין זאך ניט געקאנט פארנעמען. עס איז געװען אזוי װי ער װאלט אויף דעם אלעמען געקוקט דורך פרעמדע אויגן, און אזוי װי ער װאלט דאס געהערט דורך פרעמדע אויערן.

(װייטערעס קומט)

NEW PALACE THEATRE
היינט װערט געװיזן מארלין דייטשריך און װיקטאר מעקלאקלין אין "דיסהאנארד"

אין פעלעס טעאטער

"דיסהאנארד" — אן אויסערגעװויינלאך שפאנענד בילד — א דראמאטישע געשיכטע פול מיט איבערלעבונגען און טראגישע סצענעס, װערט היינט געװיזן אין פעלעס טעאטער. די באריממטע מאװי סטארס, װיקטאר מעקלאקלין און מארלין דייטריך שפילן די הויפט ראלן.

עס װערט אויך געװיזן אן אמוזירנדיקע קאמעדיע, נייעס און קורצע אויסגעקליבענע בילדער. זעט און הערט די דאזיקע פיינע בילדער אין דעם שיינעם, לופטיקן פעלעס טעאטער.

אין שטאט, אין די ביטשעס און אויף אלע היװועים

אויב איר דארפט איבערמופן, אדער װעלכע ס'איז טראנספער ארבעט טעלעפאנירט צו
סימקינס טראנספער, 52 540
איר װעט זיין זייער צופרידן ארדערט ביי אונז אייערע
האלץ
די בעסטע האלץ צו ביליקע פרייזן
Simkin's Transfer
456 Stella Ave. Ph. 52 540

...— א טייער מיידל... א טייער קינד, — האט ער גערעדט צו זיך אליין. — ער איז געװען זיכער, אז דאס שנירל פערל װעט איר געפעלן און װעט פארהיילן אלע װאונדן.

אבער דער זייגער איז געװארן ניין, און רעי איז ניט געקומען. א מאדנע זאך, רעי איז אלע מאל פינקטלאך. װען ער קומט אין אפיס טרעפט ער זי שוין ביים דעסק װי זי עפנט זיינע בריװ און טראגט אים אנטקעגן א פריינטלאכן "גוט־מארגן". ס'איז עפעס ניט איר טבע זי זאל זיך פארשפעטיקן, נאר עס מאכט ניט. ער װעט איר, פארשטייט זיך, קיין קרום װארט ניט זאגן דערפאר...

אבער אט איז אװעק נאך א שטונדע און רעי מילער איז אלץ ניט געקומען. ער האט אנגעהויבן צו װערן אומרואיק. ער האט ניט געקאנט פארשטיין װאס דאס באדייט. זיין הארץ איז אים געװארן שװער. עפעס האט אים גענומען שרעקן... אויפן דעסק זיינען געװען אנגעװארפן בריװ, װאס מען האט געדארפט עפענען, איבערלייענען און ענטפערן. ער װאלט עס געקאנט טאן אליין, אן איר אויך... אבער זיינע הענט האבן זיך ניט געהויבן. ער האט מיט אומרואיקע בליקן געקוקט צו דער טיר, געציילט די מינוטן און זיך איינגעהערט אינם קלאפן פונם זייגער אויף דער װאנט... א שטונדע איז אװעק, א צװייטע שטונדע איז אװעק... ס'איז שוין געװען באלד צװעלף דער זייגער, און רעי מילער האט זיך נאך אלץ ניט באװיזן.

און אינמיטן — א פרוי, א צודרינגלאכע פרוי, װאס פאר א שלאק איז דאס - מסתמא א נודניצע, װאס װיל דזשולערי אויף אויסצאלן... א פולע סטאר מיט קלוירקס און האבן ניט געקאנט פטור װערן פון איר... א מענעדזשער האט ער, װאס פאר א מענעדזשער איז דאס, אז ער האט ניט געקאנט פטור װערן פון א נודנער פרוי...

אין פלאנטער פון לעבן . . .

א העכסט שפאנענדער ראמאן פון דעם מאטערנעם אידישן לעבן אין אמעריקע

פון מ. ס.

(פארזעצונג)

איין שורה, מיט גרויסע שװארצע אותיות, האט פארכאפט זיין בליק:
"פילאדעלפיער דזשולערי סיילסמאן געטויט ביי רעילראוד קראסינג"...
װער איז דאס, װעמען מיינט מען דאס? פילאדעלפיער דזשולערי סיילסמאן... װער קאן דאס זיין? אפשר א באקאנטער?...

— װילסטו זיין אזוי גוט... — האט ער שטילערהייט געזאגט צו מערין.
— װאס האט זי געפרעגט פארװאונדערט.
— אז דו װעסט פארטיק װערן...
— יא?...
— װעסטו זיין אזוי גוט און גיבן מיר די צייטונג...
— א, די צייטונג?
— יא... איך האב עפעס געװאלט זעען דארט... איף יו דאנט מיינד...
—א. װהיט פלעזשור... — האט מערי געענטפערט, — איך בין שוין פארטיק. און זי האט די צייטונג אװעקגעלייגט פאר'ן פרעמדן, אויפ'ן טיש.
לעװ האט װי א הונגעריקער א כאפ געטאן די צייטונג און האט זיך אין איר איינגעגראבן מיט זיינע אויגן.
װאס טוט זיך דארט מיט אים?
װאס אזוינס דארט האט ער דערװעזן?
א בלאסקייט האט זיך צעגאסן אויף זיין פנים. די ציין האבן אים אנגעהויבן קלאפן אין מויל. די האנט זיינע האט געציטערט.

דער פארמער האט זיך אויפגעהויבן פון טיש. ער האט שוין אפגעגעסן. א דאנק דיר, װייב, די קאװע האט זייער גוט געשמעקט... די פארמערקע איז ארויס אויפן הויף, מערי האט ארונטערגענומען פון טיש.

װאס איז דאס? איז דאס א שפיל אזא? א שפאס אזא? זעט ער דייטלאך מיט זיינע אויגן? נארט ער זיך ניט אפ? זיין נאמען, ס'איז פארט קלאר און דייטלאך, זיין נאמען! לעװ קריידער... פילאדעלפיער דזשולערי סיילסמאן... דער'הרג'עט ביי דער רעילראוד קראסינג נעכטן, שפעט ביינאכט... װאס איז דאס מיט אים?
װאס טוט זיך דא מיט אים? איז ער שיכור אדער חסר דעה? לעבט ער אדער איז ער געשטארבן? איז ער לעװ...

...— איי עס סארי — האט דער קלוירק געענטפערט און האט זיך פארבויגן װי אן עדעלמאן, — מר. גארבער איז ביזי ביי זיך אין פריװאט אפיס.
—װיל איך איר זאלט מיר גלייך מעלדן צו אים! — האט די פרוי אויסגערופן.
דער קלוירק איז געבליבן שטיין פארװאונדערט. אויף אזא איינגעשפארטקייט האט ער זיך ניט געריכט.
די אנדערע קלוירקס זיינען געשטאנען פון װייטנס און האבן אונטערגעשמייכלט. עס איז זיי, װייזט אויס, געפעלן די שפיל.
— איך האב דאך אייך שוין געזאגט — האט דער קלוירק װידער אנגעהויבן מיט גוטן.
— עס װעט אייך גארנישט ניט העלפן! — האט די פרוי געענטפערט, אויפהויבנדיק איר קול. זי האט שוין איצט ניט געבעטן, זי האט געפאדערט.
דער קלוירק איז געבליבן שטיין א פארלארענער. מענשן האבן זיך באװיזן אין סטאר. ער האט געפילט, אז עס...

דער מעסער ∴

(פריי נאכן דייטשן)
פון נ. מעלניק

...א הון, א טויב און א. װ. אבער די פרעציזקייט, די בליצשנעלע זיכערהייט מיט װעלכער איך האב צעשניטן מיין הון, אזוי צו זאגן אויף דער קליניק שפראך, דער "זיכערער שניט", מיט װעלכן איך האב צוגלידערט מיין פארציע הון, האט אויף איר שרעקלאך געװירקט. זי האט בשום אופן ניט געקאנט אפװענדן איר בליק פון מיינע הענט און זי האט דערביי די גאנצע צייט געטראכט, אז דורך צעשניידן מענשלאכע קערפערס האב איך דערװארבן די אומגעהערטע געװאוינהייט מיט װעלכער איך האב באארבעט א געבראטן הון. זי האט די "אפעראציע" מער נישט געקאנט צוזעען, און װען איך האב צוגעטראגן צו מיין מויל דעם ערשטן ביסן, איז זי טויט בלאס געװארן און זי איז צוריקגעפאלן אין איר שטול אין טיפער חלשות. נו, קומט איצט אבער דער סוביעקטיװער טייל פון דער אנגעלעגנהייט: צענדליקער יארן האב איך ביים עסן גאר נישט געטראכט דערפון אז איך האלט א מעסער אין דער האנט. נאך דער געשיכטע, פלעגט מיר דער גערעדנק שטערן ביים עסן. אויף מיינע עלטערע יארן האב זיך באמיט צו דערמאנען װי אזוי מיין זעליקע מוטער האט מיך געלערנט צו האלטן דעם מעסער ביים עסן, און איך בין מיך מודה און מתודה אז איך קאן זיך בשום אופן ניט דערמאנען . . . דרייסיק יאר אפרעין מיטן מעסער האבן אפגעמעקט דער מאמעס תורה, און איך מיר אנגעאייגנט א גאנץ אנדער ארט ארבעטן מיטן מעסער ביים עסן־טיש . . .

פון יענעם אװנט אן װען עס קומט מיר אוים זייער זעלטן, אבער עס קומט דאך פאר, װי הײנט למשל צו גיין אין א געזעלשאפט, אויף א באנקעט, עס איך נאר אזעלכע שפייזן, צו װעלכע מען ברויכט נישט קיין מעסער. איך טראכט שטענדיק װאס װעלן אלע געסט ביים טיש פעלן װען זיי װעלן זעען װי איך "אפעריר זיכער" . . . און דעריבער װי איר זעט: געקאכטע פיש, אייער און טארט.

הזהרה כהלכה

מיר לאזן װיסן אלע אונזערע פאטראנייזערס פון דער װיניפעגער שטאט קאמיטע, איבערהויפט צו די פרויען, אז זיי זאלן פאטראנייזן און שעכטן טשיקענס ביי די 3 שוחטים װאס זיינען געװען מאנטאג דעם 20טן יולי ביי אונזער װירדיקן שטאט רב, הרב חיים צבי הערסאן און ער האט נאכגעזעען זייערע חלפים און פארבראכט מיט זיי אין דינים װאס באלאנגט צו שחיטות עופות נעמלאך: מר. דיקסאן, מר. װיילדער און מר. חיים שלאס.

אונזערע בוטשארעס װערן אויך אויפגעפאדערט צו שעכטן טשיקענס ביי די אויבנדערמאנטע שוחטים. די שוחטים װעלן אויפשרייבן זייערע נעמען און דעם טאג װען זיי האבן געשאכטן, ביז זיי װעלן האבן פארטיק זייערע שטעמפלען אום אונזער װירדיקער פארטרעטער, מר. קויפמאן, זאל װיסן װען מען דארף די טשיקענס אפגיסן כדין און ניט נכשל װערן ח"ו אין עסן עובר זמן'דיקע טשיקענס.

אין נאמען פון אונזער װירדיקן שטאט רב.

ועד הכשרות פון װיניפעג שטאט קאמיטע

פרייטאג, יולי 24-טן

װעט זיך אנפאנגען דרוקן אין "דאס אידישע װארט"

א נייער ראמאן

אונטערן נאמען

"דעם רב'ס טאכטער"

אן אויסערגעװויינלאך אינטערעסאנטער ראמאן פון דעם אידישן לעבן פון מיטלאלטער

לייענט די ערשטע פארזעצונג
פרייטאג, יולי 24-טן